

UVOD

Promjene u posljednjih desetak godina dovele su do novog ustroja prostora i omogućile nov način gospodarenja prostorom, što u urbanističkom smislu daje nove mogućnosti i postavlja nove zahtjeve. Također su, slijedom svjetskih trendova, znatno pooštreni kriteriji zaštite okoliša, zaštite prirodne i kulturne baštine te zaštite identiteta prostora. Zbog svega toga je proteklo desetljeće obilježeno kao prijelazni period u izradi prostorno-planske dokumentacije, kao priprema za prostorne planove koje je na početku 21. stoljeća moguće izraditi znatno kvalitetnije. Najveći doprinos ovog urbanističkog plana trebao bi biti u zaštiti prostora od devastacije, nekvalitetne i nedovoljno promišljene izgradnje, od neargumentiranih i neutemeljenih političkih odluka na lokalnoj razini i nepromišljenog trošenja prostora.

Obaveza izrade i obuhvat Urbanističkog plana uređenja Grada Novske utvrđeni su Prostornim planom uređenja Grada Novske, a sukladno odredbama Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije (Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije 4/01 i 12/10). Izrada Urbanističkog plana uređenja temelji se na sljedećim zakonima i podzakonskim aktima:

- **Zakonu o prostornom uređenju i gradnji NN 76/07, 38/09, 55/11, 90/11 i 50/12**
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi NN 33/2001
- Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova NN 106/1998, 39/2004 i 45/2004
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara NN 69/1999

te ostalim važećim zakonskim propisima i podzakonskim aktima

Urbanističkim planom uređenja predmetnog područja u skladu s odrednicama Prostornog plana uređenja Grada Novske i Zakona o prostornom uređenju i **gradnji** te njegovim izmjenama i dopunama, kao i pripadajućim podzakonskim aktima, odredit će se sljedeće:

- detaljna namjena i osnovni uvjeti korištenja površina,
- režimi uređivanja prostora,
- način opremanja prometnom i komunalnom infrastrukturom,
- uvjeti za gradnju,
- smjernice za oblikovanje, korištenje i uređenje prostora,
- drugi elementi od važnosti za područje za koje se plan donosi.

U analitičkom dijelu plana obradit će se karakteristike prostora obuhvaćenog Planom te odrediti modeli i procedure budućeg uređivanja ovog prostora. Pri tome će se nastojati uskladiti razvojne potrebe Grada Novske sa potrebom zaštite prostora unutar ovoga dijela grada.

I Obrazloženje

1.POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja

Grad Novska zauzima dio istočnog rubnog područja Sisačko-moslavačke županije. Gradom Novska (djelomično i kroz obuhvat ovoga plana), prolazi glavni uzdužni posavski prometni pravac Središnje i Istočne Hrvatske kojim se autocestom i željezničkom prugom europskog i državnog značaja povezuju Zagreb i Slavonski Brod. Takav položaj Grada Novske u odnosu na državni teritorij, kao i lokacija unutar jednog od glavnih razvojnih koridora, koji se pruža od Zagreba kao državnog središta duž glavnih prometnih pravaca u pravcu jugoistoka (autocesta, magistralna željeznička pruga, županijska cesta), pruža Novskoj kvalitetne uvjete za budući gospodarski razvitak.

Područje koje danas obuhvaća Grad Novska prije novog političko teritorijalnog ustrojstva i formiranja Sisačko-moslavačke županije nalazilo se u sastavu bivše općine Novska koja je obuhvaćala i prostor današnjih općina Jasenovac i Lipovljani. Gradsko središte, Novska, prema političko-teritorijalnom ustroju danas predstavlja samo administrativno središte novonastalog gradskog područja. Međutim, njegovo gravitacijsko područje djelovanja proteže se znatno dalje. Novska je kao značajno središte gospodarskih i društvenih funkcija zadržao direktni utjecaj i na novoformirane susjedne općine te se prema svojoj ulozi u sustavu središnjih naselja svrstava u manje regionalno središte (manje razvojno središte). Stanovništvo susjednih općina i dalje će u Novskoj koristiti neke od funkcija višeg reda, što joj daje izuzetan značaj i u županijskim okvirima. Najveća koncentracija spomenutih sadržaja od županijskog značaja ostvarena je upravo na području obuhvata ovoga plana.

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Područje obuhvata plana

Granica obuhvata Urbanističkog plana uređenja Grada Novske definirana je Prostornim planom uređenja Grada Novske. Područje obuhvaćeno Urbanističkim planom uređenja središta Novske zauzima površinu od 1103,66 ha, što iznosi cca 60% površine naselja Novska, odnosno cca 3,5% ukupne gradske površine. Ovim planom obuhvaćeno je građevinsko područje urbanog prostora naselja Novska. Unutar predmetnog područja nalaze se izgrađeni dijelovi gradskog središta te neizgrađene površine koje su Prostornim planom uređenja grada predviđene kao površine za širenje naselja.

1.1.1.2. Stanovništvo

Ovim urbanističkim planom obuhvaćeno je čitavo građevinsko područje naselja Novska. U gradskom središtu, prema popisu stanovništva 2001. godine živi 7270 stanovnika, što predstavlja nešto više od polovine ukupnog stanovništva Grada Novske. Predviđa se povećanje broja stanovnika gradskog središta na 8200 do 2015. godine.

1.1.1.3. Reljef i tlo

Naselje Novska smjestilo se na kontaktnom području prigorskog i ravničarskog prostora grada, većim dijelom zauzimajući ravničarski prostor.

Geološki sastav i reljef unutar područja obuhvata UPU općenito ne predstavljaju ograničavajući faktor razvoja. Na promatranom području prevladavaju ravni tereni i tereni umjerenih nagiba, što osigurava neometano gospodarsko iskorištavanje i uvođenje infrastrukture.

Manji dio obuhvata plana, sjeverno od državne ceste D-312, zauzimaju padine Psunja. Ovo je područje podložno eroziji, a pri zahvatima izgradnje predstavlja potencijalno nestabilni dio prostora. Također, u ovom dijelu grada Prostornim planom uređenja Grada Novske evidentirana su klizišta.

Za daljnji razvoj ovog područja potrebno je provesti optimalizaciju prostora po iskoristivosti i namjeni, a pri tome vodeći računa o održavanju prirodne i ekološke ravnoteže.

1.1.1.4. Klima

Grad ima umjereno kontinentalnu klimu čija su glavna obilježja: umjereno hladna zima, topla ljeta, te pretežno povoljan raspored oborina. Područje je zahvaćeno srednjom godišnjom izotermom od 10,5°C, dok prosječna izoterma za siječanj iznosi - 1°C, a za srpanj +21°C. Godišnja izohijeta je 908 mm, a prosječna količina oborina u jednom mjesecu je 75,6 mm. Broj dana sa snježnim pokrivačem za Novsku iznosi 36 dana. Prema prosječnim godišnjim vrijednostima relativne vlage zraka može se zaključiti da cijelo područje ima srednju do visoku vlažnost zraka. Prevladavaju sjeveroistočni vjetrovi, osobito zimi, dok su ljeti značajna i sjeverozapadna strujanja.

1.1.2. Prostorno razvojne značajke

Područje obuhvaćeno ovim planom predstavlja središte Grada Novske. Unutar obuhvata plana iskorištenost i izgrađenost prostora još uvijek je relativno niska te se može konstatirati da na ovom području nema značajnih ograničenja za širenje naselja. Prema Prostornom planu uređenja grada najveći dio površina unutar predmetnog područja predviđen je za izgradnju stambenih zona, te za razvoj poslovnih i proizvodnih sadržaja.

Naselje Novska se kao administrativno središte grada i razvojno žarište mikroregije, znatno brže razvijalo od manjih središta i ostalih gradskih naselja. Urbana jezgra Novske formirana na najpovoljnijoj poziciji unutar gradskog prostora ima razvijenu matricu koju je odredila glavna cesta, padine Psunja, potok Novska i željeznička pruga. Novska ima izdiferencirano središte sa svim važnim javnim građevinama i gradskim parkom, a ujedno je i najvrednija povijesna cjelina koja ima status spomenika kulture. Unutar obuhvata plana grupirani su svi značajniji javni sadržaji: gradsko poglavarstvo, općinski sud, banka, pošta, crkva, gimnazija, osnovna škola, vrtić, samoposluživanje itd.

U južnom, zapadnom i istočnom dijelu obuhvata plana grad se razvijao znatno slabije, na način da su u tim dijelovima ostale veće neizgrađene površine. U izradi ovoga plana omogućit će se širenje naselja na slobodnim površinama između izgrađenih dijelova grada, uz izvedbu pripadajuće mreže novih ulica. Na taj će se način čitav prostor unutar obuhvata plana objediniti u urbaniziranu, komunalno i infrastrukturno opremljenu cjelinu.

Općenito se može reći da stanje urbaniziranosti i opremljenosti središta Novske, kao središnjeg kulturnog i razvojnog centra šireg prostora nije na zadovoljavajućoj razini.

Tek u posljednjih nekoliko godina primjećuju se rezultati napora lokalne zajednice da se ovaj prostor kvalitetnije urbano opremi i uredi kako bi zadovoljio današnje sve više kriterije kvalitete življenja. Međutim, na tom planu potrebno je još mnogo toga učiniti. Težište u dosadašnjem razvoju gradskog područja bilo je na prerađivačkoj industriji (prehrambenoj i drvnoj), tekstilnoj industriji te poljoprivrednoj proizvodnji i stočarstvu, odnosno na djelatnostima pretežito vezanim uz korištenje lokalnih prirodnih resursa. Iako je u posljednjem desetljeću zabilježen pad proizvodnje u odnosu na prijeratno stanje, može se konstatirati da postojeća gospodarska struktura Novske predstavlja kvalitetnu osnovu za budući gospodarski razvoj. Prirodne datosti šireg gradskog prostora kao i sadašnja izgrađenost unutar obuhvata UPU također pružaju vrlo dobre mogućnosti gospodarskog razvitka. Treba naglasiti da je unutar područja obuhvata ovog plana ostvarena i koncentracija komunalne i druge infrastrukture, kao osnovnog preduvjeta budućeg razvoja proizvodnih djelatnosti.

Naselje Novska bilo je sjedište bivše Općine, a danas je sjedište Grada te ima relativno jako gravitacijsko područje. Novska je jedino naselje na području Grada sa uravnoteženim razvojem, a ima i stabilnu regeneraciju stanovništva. To je gradsko naselje sa naznačenom urbanom jezgrom. Planira se da će se Novska postupno osposobljavati za stvarno preuzimanje svoje planom predviđene uloge manjeg regionalnog središta te poticati razvoj okolnog gravitirajućeg područja. Da bi se to ostvarilo u prvom redu je potrebno gospodarske kapacitete podići na veću razinu, ali i ograničiti izvlačenje stanovništva iz šire okoline kako se nebi potpuno ispraznila, što će se postići povećanjem dnevnih migracija prema središtu grada i povećanjem atraktivnosti šireg područja. Za predviđeno povećanje broja stanovnika središnjeg naselja bit će više nego dovoljna postojeća građevinska područja koja se trebaju aktivirati postupno, a preobrazbu naselja treba temeljiti na kompletiranju gradske jezgre i urbanizaciji rubnih područja, u čemu se očekuje velik doprinos ovoga plana. Sigurno je da će glavnu ulogu u prostorno-gospodarskom razvitku Grada Novske imati naselje Novska kao administrativno središte Grada i razvojno žarište mikroregije. Smještaj uz glavne prometne pravce Novskoj je u proteklom razdoblju osiguravao znatno bolje uvjete za razvoj nego su imali ostali dijelovi gradskog područja.

Kao središte bivše Općine koja je obuhvaćala i današnje općine Jasenovac i Lipovljani, Novska je zadržala gravitacijski utjecaj na novoformirane jedinice lokalne samouprave. U gradskom središtu se nalaze pojedini gospodarski i društveni sadržaji značajni za šire područje te je u sustavu središnjih naselja Sisačko-moslavačke županije Novska svrstana u manje regionalno središte. Razvojem središnjih uslužnih funkcija unutar gradskog središta potiče se razvoj gravitirajućeg prostora te zaustavlja proces nazadovanja, depopulacije i iseljavanja.

Zaključno se može konstatirati da Grad Novska raspolaže značajnim prirodnim i ljudskom rukom stvorenim vrijednostima, koje mu pružaju vrlo dobre razvojne mogućnosti. Donošenjem kvalitetnih prostorno planskih mjera osigurat će se uvjeti za realizaciju postavljenih ciljeva, te omogućiti podizanje kvalitete življenja na ovom prostoru na znatno veću razinu.

1.1.3. Infrastrukturna opremljenost

Središte Grada Novske je za današnje prilike relativno dobro opremljeno komunalnom infrastrukturom. Unutar obuhvata UPU na zadovoljavajućem je nivou razgranata vodovodna, kanalizacijska, telekomunikacijska, elektroenergetska i plinska mreža. Potrebno je međutim stvarati uvjete za unapređenje komunalne

opremljenosti ovog prostora u kvalitativnom pogledu.

1.1.3.1. Prometni sustav

Cestovni Promet

Prometni sustav jedan je od najvažnijih čimbenika prostornog razvoja Grada Novske. Kao što je već navedeno, prometni položaj Novske je izuzetno povoljan, budući da njezinim središnjim dijelom (u longitudinalnom i transverzalnom smjeru) prolazi značajna državna i županijska prometna infrastruktura. U okviru prometne infrastrukture državnog značaja, najvišu razinu ima postojeća autocesta – državna cesta D-4 (rang glavne ceste), dok državna cesta D-47 (Novska – Lipik – Pakrac – Daruvar) ima regionalni značaj (rang ostalih glavnih cesta).

Značajan problem u funkcioniranju prometnog sustava Grada Novske predstavljaju vrlo frekventne ceste D-312 i Ž-3251, kojima se odvija tranzitni promet kroz uže gradsko središte i na taj način u tom dijelu grada stvara vrlo kritična prometna situacija. Stoga se kao jedan od zadataka ovoga plana nameće i potreba za kvalitetnim rješenjem ovog problema.

Željeznički promet

Željeznička infrastruktura na području Grada Novske vrlo je razvijena. Područjem obuhvata plana prolaze dva pravca magistralne glavne željezničke pruge (Zagreb – Novska – Tovarnik i Sisak – Novska) koji danas predstavljaju glavne željezničke prometne pravce između središnjeg i istočnog dijela Hrvatske, odnosno čine dio X. europskog koridora na potezu Zagreb – Tovarnik. Postojeći uvjeti za odvijanje prometa na tom pravcu ne omogućavaju u potpunosti postizanje većeg opterećenja i značajnijih brzina preko 160 km/h.

1.1.3.2. Telekomunikacijska mreža

Područje obuhvata Urbanističkog plana uređenja Grada Novske kompletno je pokriveno mjesnom telefonskom mrežom. Na predmetnom području nema međunarodne niti tranzitne centrale, nego postoji samo prolaz međunarodnih tranzitnih telekomunikacija i to podzemno. U Novskoj je locirana postojeća mjesna telefonska centrala županijskog značaja kao udaljeni pretplatnički stupanj (UPS) povezan svjetlovodnim sustavima prijenosa (SVK) na TC/PC (tranzitno-pristupnu) telefonsku centralu u Kutini (tip opreme AXE 10).

Unutar obuhvata plana izvedena je suvremena telekomunikacijska infrastruktura sa telefonskom kanalizacijom (DTK) kao trajno i dugoročno rješenje.

Udaljeni pretplatnički multiplekser (UPM) koji se inače upotrebljava kao palijativno rješenje do izgradnje UPS-a nije razmješten na području grada.

Kao prijenosni medij u javnoj telekomunikacijskoj mreži koriste se optički i bakreni parični kabeli. Optički kabeli koriste se u međunarodnim i međugradskim vezama, dok se bakreni parični kabeli koriste kao korisnički kabeli za priključenje korisnika na javnu telekomunikacijsku mrežu.

Unutar gradskog središta je tako realiziran međunarodni koridor (uz državnu cestu D-312 i županijsku cestu Ž-3251) izveden sa svjetlovodnim kabelom (SVK) i vezom u smjeru zapada prema Kutini, Bjelovaru i Zagrebu, te u pravcu istoka za Slavonski Brod, Osijek i Bosnu i Hercegovinu.

Drugi važan telekomunikacijski pravac (kao dio regionalnog i magistralnog unutar-županijskog prstena Sisak-Moslavina) vodi se uz državnu cestu D-47 i županijsku

cestu 3250, kao svjetlovodni kabel.

Osim telefonskog govornog prometa, u nepokretnoj se telekomunikacijskoj mreži prenose i podaci, na način da se postavljaju ISDN priključci, koji se smještaju u iste građevinske objekte namjenski podjeljene prema komutacijskim čvorištima.

1.1.3.3. Vodoopskrbni sustav

Razvijenost sustava vodoopskrbe Grada Novske nije na zadovoljavajućoj razini, budući da pokriva samo gradsko središte te naselje Bročice u njegovoj blizini. Današnji sustav ne zadovoljava niti po razvijenosti (broju priključaka) niti s ostvarenom količinom i kvalitetom vode.

Vodoopskrba Grada Novske temelji se na dobavi vode iz vodocrpilišta Drenov Bok, a dosadašnje korištenje vodocrpilišta kretalo se u rasponu od 30-50 l/s za potrebe opskrbe vodom spomenutih naselja te pogona INE.

Nakon vodocrpilišta voda se transportnim cjevovodom (ČC Ø 500, dužine cca 15 km) usmjerava prema uređaju za kondicioniranje te vodospremama i crpnoj stanici na području Novske (vodosprema "Samar brdo 1": 2×1500 m³ sa kotom vode 178,0 mnm i "Samar brdo 2": 2×500 m³ sa kotom vode 213,00 mnm), koje pokrivaju visinske zone na području Novske. Nakon vodosprema voda se putem lokalne mreže Ø 500, 225, 160 i 110 mm distribuira unutar područja naselja Novska i Bročice.

Potencijalna (procijenjena) izdašnost vodonosnog sloja i zdenaca na području Drenov Bok iznosi 150 l/s. Kapacitet vodocrpilišta od 150 l/s, uz buduće reduciranje gubitaka u mreži, dostatan je za proširenje sustava vodoopskrbe na čitavo gradsko područje, čime bi se osigurala opskrba vodom za cjelokupno gradsko stanovništvo.

Problematika budućeg razvitka vodoopskrbe razrađena je u Studiji "Konceptijsko rješenje prioritarnih faza razvitka vodoopskrbe na području Sisačko-moslavačke županije (Hidroprojekt - ing, 1997. god.), gdje su date smjernice daljnjeg proširenja i dogradnje postojećeg sustava Grada Novska.

1.1.3.4. Odvodnja otpadnih voda

Na području Grada Novska dosad je uglavnom izgrađena osnovna kolektorska mreža mješovitog sustava odvodnje i nešto sekundarne kanalske mreže uglavnom mješovitog sustava i to samo u gradskom središtu, odnosno unutar obuhvata ovog plana, uključivo dio glavnih kolektora. Nepročišćene otpadne vode Grada Novske direktno se putem izgrađenih kolektora upuštaju u vodotok Novska što ima vrlo nepovoljan utjecaj na okoliš.

Može se konstatirati da razvoj sustava odvodnje otpadnih voda na području grada ne prati tempo izgradnje i razvoja vodoopskrbne mreže. Budući da na području grada nema uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, postojeće stanje ne može se smatrati zadovoljavajućim. Stoga je potrebno što hitnije iznalaženje rješenja ovog problema.

1.1.3.5. Energetski sustav

Područje Grada Novska uključeno je u energetski – elektroopskrbni sustav države preko transformatorskog postrojenja TS 35/10 kV u Novskoj snage 2 × 4 MVA. Ovo glavno lokalno elektroopskrbno postrojenje povezano je sa elektroopskrbnim sustavom preko 35 kV dalekovoda koji TS 35/10 kV Novska spaja sa TS 35/10 kV Okučani i Lipovljani, te na TS 110/35 kV Nova Gradiška, odnosno TS 220/110/35 kV Međurić.

Preko TS 35/10 kV Novska provodi se daljnja distribucija električne energije unutar

područja Grada na naponskoj razini 10 kV (dalekovodi 10 kV i transformatorske stanice 10/0,4 kV) do krajnjih korisnika.

Područje Novske predstavlja i jedno od čvorišta opskrbe električnom energijom željezničkog prometnog sustava. Radi toga je u okviru željezničkog koridora izgrađena TS 110/25 kV kao dio elektrovučnog postrojenja HŽ-a. Predmetno postrojenje napaja se sa dva 110 kV dalekovoda po sistemu ulaz-izlaz, sa napajanjem iz TS 220/110/35 kV Međurić.

1.1.4. Zaštićene prirodne, kulturno-povijesne cjeline i ambijentalne vrijednosti i posebnosti

1.1.4.1. Prirodne vrijednosti

Područje Grada Novske pretrpjelo je znatne promjene izgradnjom velikih industrijskih objekata, infrastrukture i naselja, te napuštanjem poljoprivrednih djelatnosti (a te su se promjene djelomično negativno odrazile na očuvanje biološke raznolikosti i pejzažnih vrijednosti). Međutim, unatoč tome, ovo se područje u smislu očuvanja prirode još i danas ističe nekim svojim osobitostima i vrijednostima.

Na području Grada Novske nema dijelova prirode zaštićenih na temelju Zakona o zaštiti prirode. Prostornim planom uređenja Grada Novske su unutar gradskog središta evidentirani sljedeći dijelovi prirodne baštine:

- gradski park
- drvored u Zagrebačkoj ulici
- drvored platana u Ulici kralja Zvonimira

Gradski park i navedeni drvoredi predloženi su za zaštitu u kategoriji spomenika parkovne arhitekture.

1.1.4.2. Kulturno-povijesno naslijeđe

Mjerama prostornog planiranja se obrađuje, valorizira i štiti nepokretna kulturna baština koja se naziva *prostorna baština* ili poznatiji termin *graditeljsko naslijeđe*. Sačuvana prostorna baština koja određuje kulturno povijesnu vrijednost današnje Novske proizlazi iz razvojnih i tipoloških karakteristike naseljavanja ovog područja koje započinje u drugoj polovici 18. st. kao manje središte uprave Vojne granice (sjedište satnije), a koje se krajem 19. i početkom 20. st. razvija u obrtničko - industrijski i prometni regionalni centar.

Zaštita kulturno povijesnih vrijednosti provodi se na temelju:

1. Zakona o zaštiti kulturnih dobara

- donošenjem odgovarajućih rješenja nadležnog tijela za zaštitu kulturne baštine i proglašenjem statusa *kulturnog dobra*. Zaštitu provodi nadležno tijelo izdavanjem stručnih mišljenja, uvjeta i dozvola

Na području UPU grada Novske nalaze se *zaštićena* ili *preventivno zaštićena kulturna dobra* prema slijedećem:

Na Listu zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara RH upisani su:

- Hotel Knopp, Zagrebačka br. 2
- zgrada pošte, Trg L.I. Oriovčanina br. 9
- župna crkva sv. Luke Evanđeliste, Trg L.I. Oriovčanina

Na Listu preventivno zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara upisani su:

- stambena prizemnica Zagrebačka br. 26 (2006.)
- zgrada bivše vanjske općine, Trg L.I. Oriovčanina br. 8 (2006)
- kapela Sv. Josipa
- gradsko groblje

Rješenja o preventivnoj zaštiti koja su stavljena izvan snage i u tijeku je proces njihove revizije postoje za:

- povijesnu urbanističku cjelinu grada Novske (1991.)
- zgradu bivšeg suda i škole, Trg L. I. Oriovčanina br. 4 (1994.)
- kapelu sv. Josipa na gradskom groblju (1994.)
- župni dvor, Trg L.I. Oriovčanina 11 (1994.)

2. Važeće prostorno planske dokumentacije

Zaštita kulturne baštine osigurava se mjerama propisanim važećim prostornim planovima. Važeći prostorni planovi navode slijedeće :

- Prostorni plan Sisačko moslavačke županije (Zavod za prostorno planiranje i zaštitu okoliša Sisak), Studija zaštite kulturne baštine, (Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, 1999. g.)

- Novska se nalazi u kulturnom krajoliku *Moslavina (Slavonija)* valoriziranom 2. kategorijom vrijednosti, uvjet posebna pozornost kod širenja građ. područja, lociranja gospodarskih zona, za novu izgradnju primjena karakteristika regionalne arhitekture i materijala, očuvanje vizura, pažljivi zahvati u krajoliku kod trasiranja novih cesta , infrastrukture i sl. Posebno se ističe najuži kontakt s krajolikom 1 kategorije (nacionalna vrijednost) *Srednja Posavina (Lonjsko polje)* zbog posebne pozornosti pri planiranju.

- za grad Novsku propisuje se izrada konzervatorske studije za UPU grada Novska i DPU povijesne jezgre, obvezatna je revizija zona zaštite prema važećoj metodologiji

- PPUG Novska (UIH 2003.g.), Konzervatorska podloga za PPUG Novska“.(Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, 2002. g.)

U navedenoj podlozi - planu određene su zone zaštite povijesne gradske jezgre Novske i dan je popis pojedinačnih građevina i lokaliteta koje treba štiti na nacionalnoj i regionalnoj razini.

U sklopu izrade konzervatorske podloge za potrebe UPU grada Novske provedena je detaljna obrada povijesnih izvora i istraživanje terena, revidirane su zone zaštite povijesne jezgre i popis nepokretnih kulturnih dobara te su valorizirane sve kulturno povijesne vrijednosti unutar obuhvata plana s ciljem da se one zaštite te da se propišu uvjeti za njihovu obnovu i revitalizaciju. Posebna pozornost dana je kulturnoj baštini lokalne vrijednosti čije je očuvanje i ispravna obnova od izuzetne važnosti za kulturni i prostorni identitet grada Novske.

1.1.5. Obaveze iz planova šireg područja

Prilikom izrade ovog plana korištene su smjernice i primjenjeni obvezujući planski pokazatelji iz dokumenata prostornog uređenja područja Grada Novske te šireg područja Sisačko-moslavačke županije i Republike Hrvatske, a prema hijerarhiji prostorno planskih dokumenata.

1.1.5.1. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske temeljni je dokument prema kojem se uređuje prostor u državi, a njegovi zaključci su obveza za sve planove nižeg reda. Program prostornog uređenja odredio je osnovne pravce razvoja cjelokupnog prostora države i dao smjernice i pokazatelje za izradu prostornih planova županija, koji se posredno preko tih planova ugrađuju u sve planske dokumente nižeg reda. Programom utvrđeni ciljevi koji su posebno relevantni za predmetni plan su slijedeći: U poglavlju 1. Osnovni ciljevi i usmjerenja prostornog razvoja Program navodi: *Uvažiti zajednička obilježja i osobitosti područja kao osnovu za utvrđivanje zajedničkih kriterija korištenja prostora i razmjestaja djelatnosti. Prilikom usklađenja interesa korištenja prostora treba uzeti u obzir pojačan interes za ulaganje na nekim prostorima te utvrditi stvarnu vrijednost i visoke standarde uređenja zemljišta koji će osigurati svrhovito korištenje i kvalitetno uređenje prostora.*

U poglavlju 2.2.4. Planiranje uređenja područja naselja navodi se:

- *izgradnja stambenih objekata i objekata društvenog standarda treba biti rezultat organizacije prostora, te programa komunalnog opremanja sukladno dinamici gospodarskog rasta u smislu stalnog i stabilnog rasta životnog standarda i potpunijeg zadovoljavanja osobnih i zajedničkih potreba,*
- *osiguranje prostora za izgradnju obiteljskih kuća mora se temeljiti na racionalnim gustoćama naseljenosti i primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama, a u skladu sa psihološkim, sociološkim, ekološkim i ekonomskim zakonitostima i činionicima*

U poglavlju 5.4. Krajoлик navedeno je:

Očuvanje prostornog identiteta gradova treba temeljiti na poštivanju jedinstvenosti svakog grada, njegovoj povijesnoj slojevitosti te logici njegova rasta i preobražaja.

Pri planiranju gradova, na načelima obzirnog razvitka, mora se odrediti koje je prostore nužno potpuno zaštititi (sukladno uvjetima službi zaštite graditeljske i prirodne baštine), gdje su mogući a gdje nužni zahvati u cilju poboljšanja i koje su dopustive promjene gradskih struktura a da to ne šteti trajnim povijesnim vrijednostima.

Posebnu pažnju posvetiti kontaktnom području povijesnog gradskog središta i struktura suvremenih proširenja grada, kao i rubnim područjima, osobito štiteći mjerilo, zatečene vrijednosti i graditeljsku tradiciju.

U poglavlju 6.1. Osnove za organizaciju, korištenje i zaštitu prostora navodi se:

Uređenje prostora naselja treba planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora uz osiguranje prostora javne namjene i opremanja infrastrukturom.

Prilikom razrade koncepcija prostornog razvoja i određenja planskih mjera u prostornim planovima naselja (osobito gradova) te programima realizacije treba uvažiti:

- *mogućnost korištenja prostora u odnosu na izgrađenost: izgrađeni prostori, nedovršeni dijelovi izgrađenih cjelina, područja za rekonstrukciju, neizgrađeni prostor,*
- *potrebe javnih funkcija, društvenih djelatnosti, prometa i infrastrukture te potreban prostor za njihovu realizaciju,*
- *potrebe pripreme i uređenja zemljišta za izgradnju.*

Izgradnju treba usmjeravati u programom predviđena područja, te u tome smislu pripremiti i na vrijeme rješavati vlasničko-pravne odnose.

Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja, uređenju biciklističkih i pješačkih staza odvojeno od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta u naseljima kroz koja prolaze te prometnice.

U poglavlju 6.3. Mjere i prioriteti za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja navedeno je:

Načelo integralnog pristupa u planiranju prostora treba primjenjivati kroz kompleksno vrednovanje prostora i pri tome ravnopravno razmotriti ciljeve razvitka i izgradnje s ciljevima

zaštite prostora i okoliša.

U izradi svih dokumenata prostornog uređenja treba primjenjivati suvremena stručna i znanstvena dostignuća, koristiti postojeće podatke i ugrađivati nove, sukladno novim okolnostima.

Kontinuitet djelovanja na pitanjima prostornog razvoja i uređenja prostora osigurat će se sustavnim radom na dokumentima propisanim Zakonom o prostornom uređenju i koordinacijom poslova na svim razinama uz uspostavu mehanizama i instrumenata usklađenja interesa i prava svih subjekata prostornog razvoja.

1.1.5.2. Prostorni plan Županije

Županijski prostorni plan je dokument koji se u hijerarhiji prostornih planova nastavlja na Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske, a nakon usvajanja postao je planska osnova za izradu prostornih planova uređenja gradova i općina na području Sisačko-moslavačke županije i obvezujući dokument s kojim svi planovi nižeg reda na području županije moraju biti usuglašeni.

U izradi Prostornog plana uređenja Grada Novske korištena su načela promišljanja o županijskom prostoru iz Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije i preuzete obvezujuće smjernice za izradu plana i obvezujući planski pokazatelji prema kojima se dimenzioniraju generatori društvenog i gospodarskog razvoja kako Županije tako i svakog njezinog pojedinog dijela.

Županijskim planom definirani su brojni kriteriji oblikovanja prostora, a vrlo su važni kriteriji za utvrđivanje građevinskih područja. Županijskim planom se usmjeravaju jedinice lokalne samouprave da analiziraju neizgrađene dijelove građevinskih područja utvrđene planovima bivših gradova i općina, te preispitaju potrebe za njihovim zadržavanjem. Potrebe za proširenjem građevinskog područja na neizgrađene dijelove treba procjenjivati na osnovu demografskog stanja i procjene demografskih kretanja, procjene gospodarskih potreba, procjene troškova uređenja građevinskog zemljišta, te drugih posebnosti ili obilježja. Na osnovu ovih kriterija, za gradsko središte, odnosno područje obuhvaćeno ovim planom, predviđene su značajnije površine za širenje naselja.

Županijskim prostornim planom utvrđena je obaveza izrade urbanističkih planova uređenja za naselja Novsku, Glinu, Hrvatsku Kostajnicu, Popovaču, Lipovljane, Dvor, Sunju i Topusko.

1.1.5.3. Prostorni plan uređenja Grada Novske

Izradom Prostornog plana uređenja Grada Novske uvažene su prirodne i stvorene datosti gradskog područja, odnosno njegovog šireg okruženja, određeni ciljevi demografskog, gospodarskog i društvenog razvoja do 2015. godine te njihovo neposredno uklapanje u održivi razvoj područja Sisačko-moslavačke županije, a posredno i prostora države u cjelini.

Sukladno odrednicama županijskog plana, ali i zbog važnosti gradskog središta kao kulturnog i administrativnog središta šireg prostora, PPUG je naglasio potrebu izrade urbanističkog plana uređenja za središte Novske te je odredio granice njegovog obuhvata.

Također, PPUG je utvrdio potrebu izrade detaljnih planova uređenja unutar obuhvata UPU za sljedeće prostore čije će se granice definirati ovim planom:

- Detaljni plan uređenja centralne zone – povijesne jezgre naselja Novska
- Detaljni planovi uređenja gospodarsko-proizvodnih zona na području naselja Novska

- Detaljni plan uređenja novih pretežito neizgrađenih stambenih zona u Novskoj
- Detaljni plan uređenja novog groblja Novska

Postojeće prostorne planove za koje se utvrdi da nisu u skladu sa PPUG, odnosno da su zastarjeli i ne prate osnovne smjernice razvoja prema PPUG, potrebno je nadopuniti.

1.1.6. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

Područje obuhvaćeno UPU karakterizira izrazita funkcionalna međuovisnost sa širim gradskim prostorom, tako da se prilikom utvrđivanja razvojnog potencijala ne može razmatrati zasebno. Prostorno razvojne značajke predmetnog područja temeljene su dakle na osobinama šireg prostora te je stoga mogućnosti i ograničenja razvoja ovog područja potrebno započeti sagledavanjem prostorno razvojnih značajki gradskog prostora u cjelini.

Mogućnosti daljnjeg razvoja čitavog gradskog područja u prvom redu su vezane uz njegove prirodne i prostorne pogodnosti, a to su: povoljan prometno geografski položaj, kvalitetno poljoprivredno zemljište na širem gradskom području, šume i šumsko zemljište te postojeći gospodarski kapaciteti smješteni unutar područja obuhvaćenog ovim planom.

Prema podacima s popisa stanovništva 2001. godine u Gradu Novskoj je živjelo 14.313 stanovnika. Iz ovoga je vidljivo da se broj stanovnika smanjio u odnosu na 1991. godinu, kada je popisana 17.231 osoba. Smanjenje broja stanovnika u tom razdoblju najvećim dijelom je posljedica ratnih zbivanja na ovom području u proteklom desetljeću, a djelomično je uzrokovano i prirodnim prirastom koji je u tom razdoblju konstantno negativan.

Ograničavajuće okolnosti u planiranom razvoju mogu proizaći i iz dobne strukture, odnosno nepovoljnog omjera mladog i starog stanovništva. Zbog stare strukture stanovništva Novske velika je i opterećenost ekonomski aktivnog stanovništva (udio aktivnog stanovništva manji je od udjela neaktivnog). Iako se u planiranom razdoblju procjenjuje da će broj stanovnika Novske rasti, prema sadašnjim demografskim trendovima (starenje stanovništva) može se predvidjeti daljnje smanjivanje radnog kontingenta stanovništva. Unatoč tome, demografska situacija u Novskoj se može ocijeniti povoljnijom nego u većem dijelu Sisačko-moslavačke županije.

Na području obuhvata predmetnog plana živi nešto više od polovine ukupnog stanovništva Grada Novske. Prostornim planom uređenja grada predviđa se povećanje broja stanovnika grada na 16700 do 2015. godine, i to u prvom redu zbog očekivanog doseljavanja stanovništva na ovo područje. Područje unutar obuhvata UPU razvojno je najatraktivniji dio grada, tako da se ovdje u planiranom razdoblju očekuje najizraženiji porast populacije i značajniji razvoj gospodarskih djelatnosti te je u skladu s time ovim planom potrebno osigurati veće površine za širenje naselja.

Današnju gospodarsku sliku Novske čine uglavnom mala i srednje velika poduzeća u privatnom vlasništvu. Izvan gradskog središta najvažnija djelatnost je poljoprivredna proizvodnja, dok se unutar obuhvata ovog plana gospodarstvo temelji na prehrambeno-prerađivačkoj industriji, drvnoj industriji, tekstilnoj industriji i građevinarstvu, odnosno na razvoju djelatnosti pretežito vezanih uz korištenje raspoloživih gradskih resursa. Mogućnosti razvoja prerađivačke industrije kao najvažnije gospodarske djelatnosti na ovom području proizlaze iz potrebe za bržim prilagođavanjem proizvodnje zahtjevima modernog tržišta što će se postići povećanjem njene efikasnosti i razvojem tehnologije prema mjerilima međunarodne

ekonomije. Isto tako, postoje i znatni razvojni potencijali (prostorne mogućnosti, izgrađena infrastruktura, visokokvalificirani djelatnici i sl.) koji mogu biti konkurentni i prihvatljivi za pokretanje novih djelatnosti.

U svrhu razvoja gospodarstva Prostorni plan uređenja grada je omogućio stanovništvu Grada Novske obavljanje najrazličitijih djelatnosti koje su kompatibilne stanovanju u naseljima i u sklopu stambeno-poslovnih građevina. Na taj će se način doprinijeti upotpunjenju sadašnje gospodarske strukture grada koja u doglednoj budućnosti može biti vrlo raznolika i višeznačna.

Razvojem gospodarstva na ovom području stvorit će se i kvalitetnija materijalna osnova društvene zajednice te na taj način omogućiti nadgradnja i podizanje općeg društvenog standarda. Pozitivni trendovi u gospodarstvu neminovno će se odraziti i na ukupan razvoj te izazivati lančane procese poboljšanja u svim segmentima života i djelovanja ljudi.

Iskorištenost i izgrađenost prostora u obuhvatu plana još uvijek je relativno niska te se može reći da na predmetnom području ne postoje značajna prostorna ograničenja za širenje naselja i razvoj gospodarskih djelatnosti. Ograničenja prostornog i gospodarskog razvoja ovdje u prvom redu proizlaze iz potrebe za očuvanjem ekološke kvalitete područja te sprječavanja svakog zagađenja. Također je potrebno spriječiti svaku neadekvatnu upotrebu prostora te je u tom kontekstu potrebno obratiti posebnu pažnju očuvanju prirodne ravnoteže okoliša.

Na temelju formiranih ciljeva prostornog razvoja od gradskog značaja vezanih uz postojeće resurse, demografska i gospodarska kretanja te ograničenja razvoja, u okviru ovoga plana osigurati će se optimalne površine za realizaciju budućeg prostornog i gospodarskog razvitka.

2. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja

Osnovni ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja su sljedeći:

- Unapređenje prometne i komunalne infrastrukture (odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, odlagalište otpada, vodovod)
- Osiguranje prostora za razvoj gospodarskih djelatnosti
- Osiguranje prostora za izgradnju stambenih resursa
- Unapređenje uređenja i opremljenosti prostora gradskog središta i ostalih naselja
- Formiranje kvalitetnih prostora za slobodno vrijeme, šport i rekreaciju
- Poboljšanje demografske slike grada
- Zaštita i očuvanje prirodnih resursa kao i unapređenje čovjekova okoliša te zaštita prirodne i kulturne baštine

2.1.1. Demografski razvoj

Osnovne odrednice demografskog razvoja određene su planskim dokumentima višeg reda, prvenstveno Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske te Prostornim planom uređenja Grada Novske. Strategijom je utvrđeno da se u Hrvatskoj odvijaju brojni nepovoljni demografski procesi: stagnacija prirodnog prirasta i migracija stanovništva prema velikim makroregionalnim centrima. Zbog toga dolazi do depopulacije u velikim područjima manje ili slabije razvijenosti.

Strateški ciljevi demografskog razvitka zemlje su:

- osiguravati uvjete za pozitivne učinke širenja procesa urbanizacije u svim dijelovima Hrvatske
- osigurati ravnomjerniji razmještaj stanovništva na prostoru Hrvatske.

Prema tim je smjericama Grad Novska označen kao manje razvojno središte, odnosno manje regionalno središte. Unutar gradskog središta prvenstveno treba ostvariti kvalitetno urbano okruženje koje će biti izvorom procesa urbanizacije šireg područja. Uz to treba osigurati lokacije za sve značajne središnje funkcije, tako da se veliki dio životnih potreba stanovništva može zadovoljiti u okvirima manjeg regionalnog centra. Unutar obuhvata UPU Grada Novske ovim će se planom rezervirati površine za razvoj proizvodnih i poslovnih sadržaja od veće važnosti za šire gradsko područje.

2.1.2. Odabir prostorno razvojne strukture

U odabiru buduće prostorno razvojne strukture promatranog područja maksimalno je uvažena postojeća struktura izgrađenog prostora u obuhvatu plana kao i prostorna struktura šireg područja, uz poštivanje osnovnih smjernica utvrđenih Prostornim planom uređenja Grada Novske. Za razliku od dosadašnjih dokumenata prostornog uređenja izrađivanim za ovo područje, novim Prostornim planom uređenja grada kroz prostor i okoliš manifestiraju se svi drugi aspekti razvitka, te je za definiranje prostornog uređenja grada bitno osmišljavanje sveukupne gospodarske, socijalne i demografske strategije razvoja grada.

Organizacija prostora unutar obuhvata ovog plana određena je mrežom postojećih gradskih ulica. Prometna mreža u užem središtu Novske je gotovo u potpunosti definirana i uglavnom je nije moguće mijenjati s obzirom na izgrađenost prostora u tom dijelu grada. Izvan užeg gradskog središta i u rubnim dijelovima predmetnog područja moguće je planirati trase novih ulica uz obavezu da se osigura njihovo adekvatno opremanje komunalnom infrastrukturom.

Na području obuhvata UPU smješteni su svi važniji društveni i gospodarski sadržaji uz koncentraciju komunalne infrastrukture. Relativno niska iskorištenost i izgrađenost prostora i mogućnost jednostavnog opremanja komunalnom infrastrukturom u ovom dijelu grada daje značajne mogućnosti za širenje naselja, uz maksimalnu racionalizaciju nove izgradnje. Zbog toga predmetno područje predstavlja najatraktivniji čitavog gradskog područja.

Gospodarskim i demografskim razvojem javit će se potreba za širenjem grada na slobodne površine te je Prostorni plan uređenja grada prostor gradskog središta predvidio kao područje namijenjeno stanovanju, poslovnim i proizvodnim sadržajima te pojedinim javnim sadržajima od veće važnosti za šire gradsko područje i mikroregiju.

Analiza prostornog razmještaja postojećih gospodarskih sadržaja pokazuje da su oni najvećim dijelom smješteni u istočnom dijelu grada, sjeverno od željezničke pruge, gdje se nalazi niz različitih industrijskih i skladišnih objekata. Unutar postojećih površina gospodarske namjene postoje i znatne rezerve za širenje, odnosno neuređeni prostori koji će se privoditi planiranoj namjeni.

Pri izboru lokacija za nove površine gospodarske i poslovne namjene potrebno je utvrditi određene kriterije prema kojima će se ove određivati. Ti kriteriji moraju svakako obuhvatiti infrastrukturnu opremljenost, zatim vlasničke odnose, te konačno i odnos prema postojećim stambenim površinama.

Uzimajući u obzir navedene kriterije kao najpovoljnije za budući razvoj proizvodnih

sadržaja ocijenjene su poljoprivredne površine u južnom dijelu grada između željezničke pruge i autoceste, te površine zapadno od državne ceste D-47. Prevagom im je donijela povoljna pozicija u odnosu na državnu cestu D-47 kojom se ostvaruje direktan pristup na državnu cestu D-4, najvažniji prometni pravac ovog dijela Hrvatske (gospodarske površine u istočnom dijelu obuhvata povezat će se sa D-47 pristupnom cestom za gospodarsku zonu), zatim blizina željezničke pruge te povoljan položaj prema izgrađenim i planiranim stambenim površinama.

Širenje stambene izgradnje bit će u planiranom periodu uglavnom usmjereno na interpolacije u već izgrađenim dijelovima naselja te na slobodne površine jugozapadno od užeg gradskog središta i sjeverno od željezničke pruge te istočno od državne ceste D-47. Stambena izgradnja realizirat će se u okviru površina isključivo stambene namjene te površina mješovite pretežito stambene namjene. Najveći dio ovih površina predviđen je za stambenu izgradnju niske gustoće stanovanja. Za navedene površine predviđene za širenje naselja ovim će se planom utvrditi obaveza izrade detaljnijih planova uređenja kao i granice njihovih obuhvata.

Na izgrađenim površinama unutar užeg središta Novske koje se planira štititi kao povijesno naselje gradskih obilježja, omogućit će se izgradnja na svim neizgrađenim parcelama, prema lokacijskim uvjetima definiranim u provedbenim odredbama ovoga plana.

2.1.3. Prometna i komunalna infrastruktura

2.1.3.1. Sustav prometa

Sustav prometa i novih stambenih ulica potrebno je planirati na način da se uklapa u postojeću funkcionalnu organizaciju prostora u obuhvatu plana.

Najvažniji zahvat u pogledu prometne infrastrukture bit će izvedba glavne gradske prometnice čija trasa prolazi južnim dijelom gradskog središta te povezuje državnu cestu D-47 i istočni dio Osječke ulice. Osnovna svrha ove ceste je izmještanje tranzitnog prometa iz užeg gradskog središta, s ciljem da se ostvare kvalitetniji uvjeti života unutar tog dijela grada, posebno vezano uz sigurnost stanovništva, buku i zagađenost zraka.

Poboljšanje tehničkih elemenata postojeće cestovne mreže izvest će se predviđenim rekonstrukcijama.

2.1.3.2. Komunalna infrastruktura

Stanje u pogledu opremljenosti promatranog područja komunalnom infrastrukturom može se ocijeniti relativno dobrim. U svim dijelovima obuhvata ovog plana dostupna je električna energija, voda, plin i telekomunikacijski priključak. Kanalizacijski sustav međutim nije riješen na zadovoljavajući način jer na području grada još nije izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Rješavanje problema otpadnih voda postavlja se stoga kao prioritet u komunalnom opremanju promatranog područja.

Planom treba predvidjeti proširivanje komunalne infrastrukture u područja novih ulica, te priključivanje novih objekata na infrastrukturnu mrežu. U okvirima postojeće mreže komunalnih instalacija postignut je zadovoljavajući standard koji u budućnosti treba podizati prvenstveno u kvalitativnom pogledu.

2.1.4. Očuvanje prostornih posebnosti naselja

Novska je jedino naselje na području Grada s obilježjima gradskog naselja. Sačuvanost kulturno povijesnih vrijednosti i prostornih posebnosti ocijenjena je kao *djelomično sačuvana matrica i povijesna struktura naselja ali s prevladavajućom novom izgradnjom*. Na temelju Zakona o zaštiti kulturnih dobara pokrenut je postupak stavljanja pod zaštitu središnjeg dijela Novske kao *povijesne urbanističke cjeline*.

Ciljevi očuvanja prostornih posebnosti povijesne urbanističke cjeline su :

- vrednovati pojedinačne građevine i ambijentalne cjeline unutar postojeće strukture gradskog središta
- sačuvati originalne povijesne zgrade
- sačuvati i reafirmirati izvornu prostornu koncepciju i matricu povijesne jezgre te naglasiti i rekonstruirati elemente povijesne urbanističke matrice koji su izgubljeni
- poštivati povijesno funkcioniranje i zoniranje grada u kojem se izdiferenciralo povijesno središte, stambene i poslovne zone te izbjeći direktan sukob i prostorni nesklad između navedenih funkcionalnih cjelina
- umanjiti konfliktne situacije između povijesne i nove arhitekture
- nova rješenja u planiranju naselja temeljiti na osnovnim prirodnim i povijesnim i zakonitostima razvoja i uređivanja grada, uvjetuje se upotreba tradicionalnih materijala i načina građenja, a oblikovanje novih građevina treba biti usklađeno s morfološkim osobinama lokalne arhitekture
- sačuvati zelene površine i prirodan krajolik kao bitan element ekspozicije grada

2.2. Ciljevi prostornog uređenja naselja odnosno dijela naselja

2.2.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, obilježja izgrađene strukture, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih, kulturno-povijesnih i ambijentalnih cjelina

Sažimajući osnovne postavke i odrednice Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske vezane uz racionalno korištenje i zaštitu prostora kao državnog i nacionalnog resursa, u skraćenom i pojednostavljenom obliku može se reći:

- Prostor je nacionalno, neobnovljivo dobro od posebnog interesa i resurs koji ima svoje nosive kapacitete, specifičnost i održivost.
- Zaštita prostora provodi se na dva načina – namjenom prostora i načinom korištenja prostora.
- Zaštićena područja obuhvaćaju naseljen prostor (antropogene zone) i prirodna područja (krajolik).
- Namjena prostora određuje se sukladno prirodnim pogodnostima i osjetljivosti prostora za odvijanje određenih aktivnosti u njemu.
- Način korištenja prostora razgraničuje se temeljem kriterija zaštite prostora, uvjetovan je kategorijom osjetljivosti prostora.

Jedna od karakteristika prostora u obuhvatu plana je njegova relativno niska iskorištenost i izgrađenost te niska gustoća stanovanja (unutar obuhvata plana, na površini od **1065,78** ha, prema popisu stanovništva iz 2001. godine živi 7270 stanovnika, čime je ostvarena gustoća stanovanja od 6,35 st./ha). Izgrađeno

građevinsko područje naselja čini manje od četvrtine površine obuhvata plana, te je u tom je dijelu gustoća stanovanja znatno viša i iznosi 30,73 st./ha. Do 2015. godine predviđa se povećanje broja stanovnika Novske na 8200, čime bi se gustoća stanovanja neznatno povećala.

Kako bi se racionalizirala nova gradnja na području Novske, urbani razvoj prvenstveno će se koncentrirati na sanaciju i interpolacije u dosada izgrađenim urbanim područjima te novu izgradnju u zonama koje je moguće jednostavno opremiti prometnom i komunalnom infrastrukturom, a čijom gradnjom se racionalizira izgradnja novih uličnih poteza. Na taj će se način poticati izgradnja zaokruženih cjelina naselja.

Područje Grada Novske je u cjelini, unatoč pojedinim industrijskim postrojenjima smještenim u obuhvatu ovog plana, ocijenjeno kao područje vrlo dobro očuvanog okoliša i značajnih pejzažnih vrijednosti. Stoga je planskim mjerama potrebno stvoriti uvjete za očuvanje ovog prostora kao vrijednog prirodnog okoliša te omogućiti njegovu zaštitu od bilo kakve moguće devastacije. Površine za izgradnju industrijskih objekata prostorno će se ograničiti na područje planirano za zone gospodarske namjene, kako bi veći dio gradskog područja uspio sačuvati svoje ekološke i prostorne vrijednosti. Pri izgradnji novih proizvodnih pogona posebno treba voditi računa o usuglašavanju novih aktivnosti sa naprednim svjetskim ekološkim kriterijima te je nužno sveobuhvatno i trajno uključivanje troškova zaštite okoliša u troškove proizvodnje.

U pogledu racionalnog korištenja prostora u odnosu na obilježja izgrađene strukture te kulturno-povijesne i ambijentalne cjeline posebnu pažnju treba posvetiti užem gradskom središtu, koje je predloženo za zaštitu kao povijesno naselje gradskih obilježja. Gradsko središte je od izuzetnog značaja s gledišta očuvanja identiteta prostora te je ovim planom potrebno definirati mjere njegove zaštite. Ovaj prostor će se štiti na način da se odrede uvjeti kojima će se osigurati adekvatna interpolacija novih objekata unutar formiranog ambijenta. Određivanjem elemenata tipologije nove izgradnje osigurat će se njihovo uklapanje u postojeću izgrađenu strukturu. Kao vrlo važna mjera zaštite prostora od devastacije nameće se i potreba za radikalnim sankcioniranjem i suzbijanjem svih oblika bespravne izgradnje, posebno na krajobrazno izloženim pozicijama i područjima pod zaštitom.

2.2.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Površine unutar obuhvata ovog plana predviđene za širenje naselja najvećim su dijelom namijenjene novoj stambenoj izgradnji niske i srednje gustoće stanovanja. U skladu sa budućom funkcijom Novske kao gradskog središta i manjeg regionalnog središta, uz stambenu izgradnju je potrebno osigurati i prostor za pojedine sadržaje koji prate organizaciju života u stambenom naselju kao što su građevine društvenog standarda, kulturne i zabavne institucije, razni poslovni prostori i građevine, ugostiteljski, turistički, trgovački i uslužni sadržaji i dr. Također, na neizgrađenom zemljištu je potrebno osigurati i izdvojiti prostor javnog interesa namijenjen potrebama svih građana (prometne površine, parkirališta, naseljske komunikacije, javne površine, parkovne i rekreativne površine), kao i njihovo kvalitetno uređenje.

U tu su svrhu u zapadnom i južnom dijelu promatranog područja veće površine predviđene za razvoj proizvodnih i poslovnih sadržaja. Površine za smještaj javnih sadržaja nalaze se uglavnom u užem dijelu gradskog središta, a značajne površine u svim dijelovima obuhvata plana rezervirane su i za uređenje zelenih površina.

Formiranjem mreže prometne infrastrukture usklađene sa postojećom odnosno

planiranom cestovnom mrežom, osigurat će se preduvjeti za opremanje zemljišta komunalnom infrastrukturom, što znači vodoopskrbu svih izgrađenih dijelova i onih predviđenih za gradnju, odvodnju otpadnih i oborinskih voda naselja, postavljanje elektroenergetske mreže i plinovoda kao i telekomunikacijskih instalacija. Kod izvođenja novih ulica, ukoliko prostorne mogućnosti to dopuštaju, poželjno je obostrano planirati i urediti drvorede.

Postavljanje trasa i građevina infrastrukture izvršit će se u suradnji sa javnim poduzećima koja su nositelji djelatnosti i gospodare infrastrukturnim sustavima.

Vođenje trasa infrastrukture u postojećim ili planiranim koridorima prometnica koordinirat će se kako bi se zaštitila cjelovitost prirodnih i stvorenih struktura uz minimalno moguće narušavanje okoliša.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Program gradnje i uređenja prostora

U prostoru obuhvata plana ulična mreža, izgradnja i uređenje prostora definirani su postojećom izgrađenom strukturom. Cilj izrade ovoga plana je analiza postojeće izgrađene strukture, definiranje njenih karakteristika i kvaliteta, te određivanje razvojne strategije koja će u najvećoj mogućoj mjeri iskoristiti postojeće kvalitete te ih nadopuniti i nadograditi novim elementima.

Prostorni plan uređenja Grada Novske utvrdio je osnovne kriterije uređivanja gradskog prostora, a u skladu s tim kriterijima ovim je planom određena osnovna namjena prostora koja je detaljnije opisana u sljedećem poglavlju.

Izgrađene strukture zauzimaju manje od polovine površine u obuhvatu plana. Najveći dio slobodnih površina namijenjen je izgradnji stambenih sadržaja sa pratećim funkcijama, a veće površine su rezervirane i za razvoj proizvodnih i poslovnih sadržaja.

Velik dio neizgrađenog zemljišta unutar obuhvata plana predviđen je i za uređivanje javnih zelenih površina, a uz postojeće nogometno igralište rezervirana je površina športsko-rekreacijske namjene predviđena za uređenje pomoćnog igrališta.

Najznačajniji planirani zahvat unutar obuhvata plana u pogledu cestovne infrastrukture bit će izvedba spojne ceste kojom će se povezati državna cesta D-47 sa Osječkom ulicom. Na taj će se način znatno smanjiti intenzitet prometa kroz uže središte Novske. Predviđeno je ozelenjavanje ove prometnice visokim i niskim zelenilom te njeno opremanje pješačkim i biciklističkim stazama.

3.2. Osnovna namjena prostora

Organizacija prostora, osnovna namjena i načini korištenja površina određeni su uzimajući u obzir prirodne datosti prostora i pogodnosti terena za građenje, već postojeće izgrađene stambene i infrastrukturne sustave, vodeći pri tom računa o zaštiti kulturno-povijesnog naslijeđa, očuvanju prirodne ravnoteže i zaštiti okoliša. Razgraničenje namjene površina unutar obuhvata UPU prikazano je na kartografskom prikazu 1. Korištenje i namjena površina.

Prostor gradskog središta u pretežnom je dijelu mješovite namjene. Atraktivnost i vrijednost prostora je takva da privlači sve funkcije, te se u gradskom središtu javne i društvene funkcije prepliću sa funkcijama trgovine i usluga i stanovanjem. Različite

prostorne namjene doprinose životnosti gradskog središta, kao i kvaliteti ambijenata. Na spomenutim vrijednostima temelji se i planirana namjena prostora u obuhvatu plana.

Budući da je predviđen razvoj Novske kao manjeg regionalnog centra u planiranom sustavu naselja Sisačko-moslavačke županije, potrebno je predvidjeti i površine za smještaj pojedinih javnih funkcija od županijskog značaja.

Planom su određene sljedeće namjene površina unutar obuhvata Urbanističkog plana uređenja Grada Novske:

Stambena namjena sa oznakom S

Postojeće i planirane stambene površine, uz površine gospodarske namjene, zauzimaju najveći dio obuhvata ovog plana (**286,51** ha ili **26,88%** obuhvata UPU). Na površinama stambene namjene omogućuje se izgradnja stambenih objekata i pomoćnih objekata u funkciji garaže, spremišta ili radionice, prema lokacijskim uvjetima utvrđenim u provedbenim odredbama ovoga plana.

Unutar površina stambene namjene moguća je i izgradnja manjih radionica zanatske namjene kao i objekata uslužnih djelatnosti i manjih trgovina.

Jedan od zadataka ovog plana je utvrditi mjere zaštite izgrađenih dijelova naselja kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvale njihove ambijentalne vrijednosti. U ovim dijelovima naselja omogućit će se adaptacija postojećih objekata i izgradnja na svim neizgrađenim parcelama u skladu sa lokalnim uvjetima.

Stambena namjena je ovim planom raščlanjena na stambenu namjenu na izgrađenim površinama sa oznakom S1, stambenu namjenu na neizgrađenim površinama u pretežito izgrađenim dijelovima naselja sa oznakom S2, te stambenu namjenu na neizgrađenim površinama na kojima nije izgrađena prometna mreža sa oznakom S3.

Stambena namjena na izgrađenim površinama sa oznakom S1

Stambena namjena sa oznakom S1 obuhvaća stambene površine u pretežito izgrađenim dijelovima naselja. Na površinama sa oznakom S1 obavezna je prilagodba novih zahvata lokalnim uvjetima gradnje koja se vrši na način da se lokacijski uvjeti smještaja, tlocrtnih i visinskih gabarita, te oblikovanja nove zgrade prilagođuju parametrima koji prevladavaju u njenom neposrednom okruženju.

Stambena namjena na neizgrađenim površinama sa oznakom S2

Neizgrađene površine predviđene za stambenu namjenu u pretežito izgrađenim dijelovima naselja označene su oznakom S2. U ovim dijelovima naselja prometna mreža je uglavnom definirana, a izgradnja i uređenje stambenih parcela provodit će se prema lokacijskim uvjetima utvrđenim ovim planom.

Stambena namjena na neizgrađenim površinama sa oznakom S3

Prostor omeđen Hercegovačkom ulicom na sjeveru, državnom cestom D-47 na zapadu, Nazorovom ulicom na jugu, te ulicom Tina Ujevića na istoku najvećim dijelom zauzimaju neizgrađene površine predviđene za stambenu namjenu, sa oznakom S3, unutar kojih nema izgrađene prometne mreže. Za ove je površine utvrđena obaveza izrade detaljnih planova uređenja. Planom su definirane načelne trase prometnica unutar ovog prostora koje u najvećoj mjeri uvažavaju postojeću

prometnu mrežu, a u razradi detaljnih planova predložene se trase mogu korigirati. Na površinama sa oznakom S3 građevne parcele se mogu formirati tek po izgradnji planom predviđenih prometnica. Ovaj dio naselja predviđen je za kvalitetno stanovanje u obliku niske gustoće stanovanja.

Mješovita namjena

Unutar zona mješovite namjene omogućuje se izgradnja građevina sa stambenim i poslovnim prostorima kao što su radionice zanatske namjene, objekti uslužnih djelatnosti i manje trgovine. Na površinama mješovite namjene moguća je i izgradnja pomoćnih građevina u funkciji garaže, spremišta ili radionice. Ovim je planom izvršena detaljnija podjela površina mješovite namjene na mješovitu namjenu više gustoće u središnjem dijelu Novske sa oznakom M1, mješovitu namjenu niže gustoće u ostalim dijelovima Novske sa oznakom M2, te mješovitu namjenu u obuhvatu povijesne cjeline sa oznakom M3.

Mješovita pretežito stambena namjena u središnjem dijelu Novske sa oznakom M1

Mješovita stambena namjena sa oznakom M1 obuhvaća pretežito izgrađene dijelove u užem gradskom središtu, uz Trg dr. Franje Tuđmana i sjeverni dio Ulice kralja Tomislava. U ovom dijelu grada ostvarena je najveća gustoća izgrađenosti i gustoća stanovanja. Ukupne površine koje su planom predviđene za ovu namjenu iznose **7,64** ha.

Mješovita pretežito stambena namjena u ostalim dijelovima Novske sa oznakom M2

Mješovita pretežito stambena namjena sa oznakom M2 obuhvaća parcele u pretežito izgrađenom dijelu Novske uz Ulicu kralja Tomislava, Potočnu ulicu i Kolodvorsku ulicu. Na površinama sa oznakom M2 ostvarena je nešto veća gustoća izgrađenosti nego na postojećim stambenim površinama, te su u skladu s time utvrđeni lokacijski uvjeti za ovu namjenu. U pogledu minimalne veličine parcele i najveće dopuštene visine objekata, na ovim površinama se primjenjuju parametri koji vrijede za stambenu namjenu na izgrađenim površinama, dok se veća izgrađenost i iskorištenost prostora u ovim dijelovima naselja omogućuje tlocrtnim širenjem. Površine sa oznakom M2 zauzimaju **57,56** ha.

Mješovita pretežito stambena namjena u obuhvatu zaštićene cjeline povijesnog naselja Novske sa oznakom M3

Površine mješovite namjene sa oznakom M3 obuhvaćaju pretežito izgrađene površine u obuhvatu zaštićene cjeline povijesnog naselja Novske, uz Zagrebačku i Osječku ulicu. Na ovim se površinama omogućuje izgradnja građevina stambene i poslovne namjene. Moguća je gradnja ugrađenih, poluugrađenih i samostojećih građevina, a prema lokalnim uvjetima.

Javna namjena sa oznakom D

Površine javne namjene koncentrirane su u prostoru užeg središta Novske. U ovom dijelu grada se uz stambenu namjenu nalazi i niz javnih institucija značajnih za šire gradsko područje i mikroregiju.

Javne i društvene djelatnosti obuhvaćaju **upravnu, socijalnu, zdravstvenu, predškolsku, školsku, vjersku i kulturnu namjenu.**

Uz izgradnju na površinama koje su planom određene za javnu i društvenu namjenu

građevine i prostori upravne, socijalne, zdravstvene, predškolske i kulturne namjene mogu se graditi i uređivati i na površinama mješovite namjene. Manji prostori socijalne, zdravstvene i predškolske namjene mogu se graditi i uređivati i na površinama stambene namjene.

Planom je potrebno predvidjeti površine za nove javne sadržaje, a prema potrebi omogućiti i širenje postojećih. Ukupne površine predviđene za javnu namjenu iznose **10,96** ha.

Poslovna namjena sa oznakom K

Poslovna namjena obuhvaća sve vrste trgovina, ureda, uslužnih i zanatskih radionica, salona i sl. Postojeće površine poslovne namjene obuhvaćaju najvećim dijelom trgovačke sadržaje koji su koncentrirani u užem gradskom središtu.

Planom su predviđene nove izdvojene površine poslovne namjene u zapadnom dijelu obuhvata plana uz državnu cestu D-47.

Za poslovnu namjenu sa oznakom K osigurano je ukupno **48,37** ha.

Gospodarska namjena – proizvodna sa oznakom I

Gospodarska namjena obuhvaća industrijsku proizvodnju kod koje se razvijaju nepovoljni utjecaji na okoliš te se ista ne može obavljati unutar površina druge namjene. Na proizvodnim površinama moguća je i izgradnja građevina trgovačke namjene.

Postojeće zone proizvodne namjene locirane su u istočnom dijelu grada, sjeverno od željezničke pruge, gdje se nalazi niz različitih industrijskih i skladišnih objekata.

Nove površine predviđene za industrijsku proizvodnju smještene su u južnom dijelu, između željezničke pruge i autoceste.

Ukupno je osigurano **227,01** ha površina za proizvodnu namjenu.

Površine infrastrukturnih sustava sa oznakom Is

Površine infrastrukturnih sustava zauzimaju ukupno 184,83 ha.

Ovim planom predviđeni su koridori javnih prometnih površina, te je izvršena kategorizacija prometnica unutar njegovog obuhvata (predviđene su sljedeće kategorije prometnica: glavne gradske ulice, ostale gradske ulice, sabirne ulice, stambene ulice te pješačke staze). Formiranjem mreže prometne infrastrukture usklađene sa postojećom odnosno planiranom cestovnom mrežom, osigurat će se preduvjeti za opremanje novoformiranih parcela svom potrebnom komunalnom infrastrukturom.

Planom su također predviđene površine za uređivanje parkirališta u području gospodarske i javne namjene, dok je na površinama stambene namjene parkirališna mjesta potrebno osigurati unutar građevinske parcele.

Ugostiteljsko turistička namjena sa oznakom T

Unutar prostora obuhvata UPU u njegovom južnom dijelu određene su zone ugostiteljsko turističke namjene ukupne veličine **4,03** ha, koje obuhvaćaju postojeće ugostiteljske objekte uz autocestu i **hotel Knopp u središtu naselja**. Planom nisu predviđene nove zone ugostiteljsko turističke namjene, već se većina planiranih ugostiteljsko-turističkih sadržaja u gradskom središtu predviđa locirati unutar površina drugih namjena u kojima je to omogućeno ovim planom (stambena, mješovita, športsko-rekreacijska itd).

Športska i rekreacijska namjena sa oznakom R

Oznakom R označena je površina na kojoj se nalazi gradsko nogometno igralište. Planom nisu rezervirane nove površine predviđene isključivo za izgradnju športsko rekreacijskih sadržaja. Uređenje otvorenih športskih igrališta omogućuje se i na površinama koje su planom određene za zaštitno zelenilo.

Javne zelene površine sa oznakom Z1

Unutar područja obuhvaćenog UPU značajne površine su rezervirane i za uređivanje javnih parkova i drugih zelenih površina.

Javne zelene površine općenito predstavljaju bitan element urbanog uređivanja prostora, te ovu činjenicu treba uzeti u obzir prilikom izgradnje novih dijelova naselja. Uređivanje ovih površina podrazumijeva osiguravanje njihovog kvalitetnog oblikovanja, a nakon toga i adekvatnog održavanja.

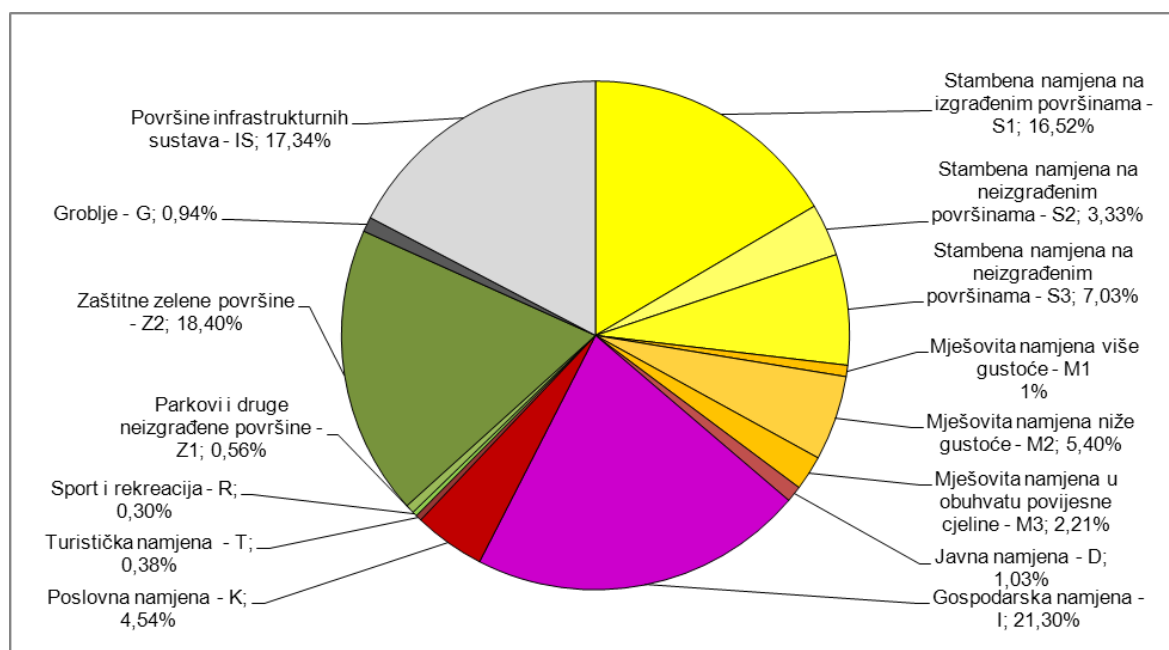
Zaštitne zelene površine sa oznakom Z2

Zaštitno zelenilo unutar obuhvata UPU Novske predstavljaju potezi drvoreda duž prometnica te zelenilo u funkciji odvajanja površina različitih namjena (u kontaktnim prostorima gospodarske i stambene namjene). Koridore zaštitnog zelenila potrebno je predvidjeti i pri izradi detaljnih planova uređenja za nove površine gospodarske namjene.

3.3. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenje površina

Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

NAMJENA	POVRŠINA (ha)	% obuhvata UPU
Stambena namjena na izgrađenim površinama - S1	176,08	16,52%
Stambena namjena na neizgrađenim površinama - S2	35,51	3,33%
Stambena namjena na neizgrađenim površinama - S3	74,92	7,03%
Mješovita namjena više gustoće - M1	7,64	0,72%
Mješovita namjena niže gustoće - M2	57,56	5,40%
Mješovita namjena u obuhvatu povijesne cjeline - M3	23,51	2,21%
Javna namjena - D	10,96	1,03%
Gospodarska namjena - I	227,01	21,30%
Poslovna namjena - K	48,37	4,54%
Turistička namjena - T	4,03	0,38%
Sport i rekreacija - R	3,23	0,30%
Parkovi i druge neizgrađene površine - Z1	5,95	0,56%
Zaštitne zelene površine - Z2	196,14	18,40%
Groblje - G	10,04	0,94%
Površine infrastrukturnih sustava - IS	184,83	17,34%
UKUPNA POVRŠINA UPU-a	1065,78	100,00%

3.4. Prometna i ulična mreža

3.4.1. Cestovna mreža

Planirana cestovna mreža na području obuhvata UPU Novske prikazana je na kartografskom prikazu 2.1. Jedan od najvažnijih zahvata u pogledu cestovne mreže bit će gradnja glavne gradske prometnice koja u zapadnom dijelu obuhvata plana spaja državnu cestu D-47 sa ulicom Alojzija Stepinca, te se nastavlja dalje kroz gospodarsku zonu i izlazi na istočni dio Osječke ulice. Izgradnjom ove prometnice očekuje se velik doprinos izmještanju tranzitnog prometa iz užeg gradskog središta, te općenito podizanju kvalitete življenja u ovom dijelu grada. Planirano rješenje spomenute prometnice maksimalno uvažava strukturu postojeće cestovne mreže gradskog središta.

Planom će se osigurati i pristupna cesta do planiranih zona gospodarske namjene južno od željezničke pruge. Prema prostornom planu uređenja Grada Novske središnjim dijelom ove zone prolazi koridor planirane zaobilaznice gradskog središta. Realizacija ove prometnice je u planskom razdoblju vrlo upitna, budući da zahtijeva vrlo velika ulaganja, te se može konstatirati da u ovom trenutku ne predstavlja prioritet u izgradnji cestovne mreže Grada Novske. Međutim, izvedba zaobilaznice moguća je u slučaju izuzetno povoljnih kretanja u razvoju gospodarstva na gradskom području, te je ovim planom potrebno osigurati uvjete za njenu eventualnu realizaciju. Stoga je predviđeno da se koridor pristupne ceste za gospodarsku zonu najvećim dijelom podudara sa koridorom planirane zaobilaznice, kako bi se zadržala i mogućnost njene izvedbe.

Glavni cilj u razvoju cestovne mreže na području obuhvata plana je postizanje zadovoljavajuće kvalitete prometa kao i sigurnosti sudionika u njemu. Izgradnjom novih sabirnih i stambenih ulica kompletirat će se postojeća ulična mreža, a planirane prometnice opremit će se svim elementima potrebnim za kvalitetno funkcioniranje prometa (pješačke staze, stajališta autobusa, parkirališna mjesta i dr.). U koridoru prometnica je poželjno planirati pojas zelenila i biciklističke staze gdje god to

dopuštaju prostorne mogućnosti.

Ovim je planom predviđeno pet kategorija prometnica u obuhvatu UPU Novske:

- glavne gradske ulice (sve prometnice kategorizirane kao državne ili županijske ceste)
- sabirne ulice
- stambene ulice
- pješačke ulice

Za ove se prometnice utvrđuju sljedeći minimalni elementi profila i koridori:

	pješaci	bicikli	zelenilo	kolnik	ukupni min. koridor
glavne mjesne ulice	2*2 m	2 m	2*2.5 m	7 m	18 m
sabirne ulice	2*1.5 m	/	2*2.5 m	6 m	14 m
ostale ulice	2+1.5 m	/	/	6 m	9 m
pješačke ulice					3 m

Na križanjima ulica izvoditi minimalne radiuse prema sljedećoj tabeli:

	glavne mjesne	sabirne	ostale
glavne mjesne	12 m	12 m	10 m
sabirne	12 m	10 m	8 m
ostale	10 m	8 m	6 m

3.4.2. Željeznički promet

Područjem Grada Novske (djelomično i kroz obuhvat ovoga plana) prolazi dionica od **značaja za međunarodni promet M103** Kutina- Novska.

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske te Strategijom prometnog razvitka Republike Hrvatske definiran je željeznički koridor pruge velike propusne moći i velikih brzina (do 250 km/h), koji čini dio X. Europskog prometnog koridora. Dionica **M103** Kutina – Novska u sastavu je spomenutog koridora, te je na tom dijelu pruge nužno provesti određene zahvate u svrhu poboljšanja prometno-tehničkih uvjeta.

Uz rekonstrukciju i modernizaciju pruge na ovoj dionici, čime bi se postojeća trasa pruge korigirala sa većim radiusima horizontalnih krivina, planira se i dogradnja drugog kolosjeka kao i ugradnja suvremenih signalno-sigurnosnih i telekomunikacijskih uređaja. Unutar obuhvata UPU Novske neophodno je osigurati i povezivanje urbanih prostora s obje strane koridora pruge cestovnim prijelazima u dvije razine.

3.5. Komunalna i infrastrukturna mreža

3.5.1. Elektroničke komunikacije i poštansko uslužna mreža

U sustavu **elektroničkih komunikacija**, dugoročnim planom predviđa se izgradnja moderne potpuno digitalne integrirane mreže **elektroničkih komunikacija** sa pojednostavljenom strukturom i upravljanjem kojom će se:

- povećati broj korisnika postojećih usluga i uvoditi nove usluge
- osigurati maksimalnu sigurnost i pouzdanost mreže **elektroničkih komunikacija**,

čime će se postići kvaliteta pruženih usluga.

U bližoj budućnosti nema potrebe za izgradnjom novih većih telekomunikacijskih građevinskih objekata **elektroničkih kominikacija**, jer vlada tendencija stalnog smanjenja veličine opreme, uz istovremeno povećanje njenog kapaciteta. S druge strane u cilju daljnje decentralizacije mreže **elektroničkih kominikacija**, nastavit će se sa izgradnjom manjih objekata prema potrebi i postavljanjem telekomunikacijske opreme unutar zgrada gdje je poželjno planirati prostor za smještaj opreme čija je veličina proporcionalna veličini i namjeni zgrade i broju korisnika. Izgradnja distributivne kanalizacije predstavlja prvi korak ka mogućnosti pružanja novih usluga i dugoročno gledano cilj je izgraditi distributivnu kanalizaciju do svih objekata u urbanom području. U prostornom smislu DTK ne narušava postojeće stanje.

U okviru utvrđivanja koncepcije razvitka sustava **elektroničkih kominikacija**, u srednjeročnom razdoblju možemo očekivati potpunu digitalizaciju u komunikacijama, što će rezultirati povećanjem broja UPS-eva, širu implementaciju ATM tehnologije u mreže za prijenos podataka i dalje intenzivno rasprostiranje internet usluga.

Raspoloživi kapaciteti u postojećoj mreži, uz postojeći trend ukapčanja, dostatni su za sljedeće desetljeće. Postojeća infrastruktura **elektroničkih kominikacija** na području grada odgovara sadašnjim potrebama, statistički zadovoljava potencijalnim zahtjevima u nekoliko narednih godina, te predstavlja razvijen i izgrađeni dio ukupne županijske telekomunikacijske mreže. Eventualne povećane potrebe za ISDN priključcima, kao jedinom segmentu nedovoljne kapacitiranosti infrastrukture **elektroničkih kominikacija**, mogu se riješiti tehničkim zahvatima, tj. nadogradnjom komutacijske opreme. Sve ostale segmente TK usluga moguće je podržavati postojećim kapacitetima **elektroničkih kominikacija**.

U užem gradskom središtu nalazi se poštanski centar. Stanje poštanske uslužne mreže je zadovoljavajuće za sadašnje potrebe stanovništva te se u dogledno vrijeme na ovom području ne planira izgradnja objekata za obavljanje poslova iz domene ove djelatnosti. Predstojeća zadaća u razvoju poštansko uslužne mreže u prvom redu se odnosi na tehničko-tehnološki napredak, tj. pružanje bržih, kvalitetnijih i raznovrsnijih usluga.

3.5.2. Energetski sustav

3.5.2.1. Plinska infrastrukturna mreža

Uvidjevši prednosti koje donosi plin kao jeftin i ekološki najčistiji energent, lokalna zajednica davno se opredijelila za izgradnju plinske infrastrukturne mreže, koja je danas izvedena gotovo u svim ulicama u obuhvatu plana.

Opskrba gradskog prostora plinom provodi se iz magistralnog plinovoda Ivanić Grad – Kutina – KS Lipovljani – Novska, DN 80 sa radnim tlakom od 20 bara. Lokalna distributivna plinska mreža spojena je na magistralni plinovod preko mjerno redukcijske stanice u Novskoj.

Predviđa se izvođenje plinske mreže u svim planiranim ulicama u obuhvatu UPU, te u postojećim ulicama u kojima još nije izvedena.

3.5.2.2. Elektroenergetska mreža

Budući da se ne predviđa značajniji porast broja stanovnika na predmetnom području, te uzimajući u obzir da će se kao energent u budućnosti sve više koristiti plin, može se konstatirati da u planskom periodu neće doći do potrebe da se

značajnije povećavaju postojeći objekti i uređaji energetske – elektroopskrbne infrastrukture. Radi toga se Planom zadržava postojeća energetska infrastruktura sa postojećim kapacitetima uz korištenje današnjih lokacija i koridora. Jedine promjene koje se mogu očekivati jesu prelaz na distributivnu naponsku razinu od 20 kV, pa bi se time isključila iz pogona postojeća TS 35/10 kV i rekonstruirala na razinu 110/20 kV. Time bi se preko buduće 110/20 kV Novska (umjesto današnje TS 35/10 kV) postigla kvalitetnija opskrba uz manje gubitke energije te u potpunosti pokrila potencijalna potrošnja na područjima planiranih proizvodnih i poslovnih zona.

Za planirane stambene i gospodarske zone utvrđena je obaveza izrade detaljnijih planova, u okviru kojih će se razmatrati i neophodna proširenja 10/20 kV mreže i 10/20/0,4 kV transformatorskih stanica, kao i niskonaponske 0,4 kV mreže. Na taj će se način osigurati kvalitetna opskrba električnom energijom u novim zonama izgradnje te izgrađenim dijelovima grada.

3.5.3. Vodnogospodarski sustav

3.5.3.1. Vodoopskrbna mreža

Cilj dugoročnog razvitka sustava vodoopskrbe Grada Novske je pokrivanje čitavog gradskog područja i opskrba svih njegovih žitelja.

Vodoopskrbni sustav Grada Novske predviđen je kao dio regionalnog Sisačko-moslavačkog vodoopskrbnog sustava ali sa vezom i na druge sustave (Brodsko-posavski). Radi toga se kao naredna I. faza izgradnje – proširenja postojećeg vodoopskrbnog sustava predviđa izvedba vodoopskrbnih transportnih cjevovoda na potezima Novska – Borovac, te u pravcu Novska – Nova Subocka, koji predstavljaju dijelove budućeg regionalnog sustava uz povezivanje prema Okučanima (Brodsko-posavska županija), te općini Lipovljani. Tijekom II faze realizirala bi se vodoopskrba na relaciji Novska – Kozarice – N. Grabovac.

Posve je jasno da je moguće realizirati pojedine međufaze koje trenutno predstavljaju jeftinije i pragmatičnije rješenje, pa se može predvidjeti privremena primjena i manjih profila koji omogućavaju samo rješavanje interne problematike vodoopskrbe, sa kasnijom dogradnjom sustava radi osiguranja veza regionalnih sustava Sisačko-moslavačke i Brodsko-posavske županije preko ovog područja.

U planiranim novim ulicama u obuhvatu UPU izvest će se novi vodovi priključeni na postojeću mrežu. Profili i vrsta cjevovoda odredit će se u izvedbenom projektu izgradnje. U novoformiranim ulicama planira se izvođenje vodoopskrbne mreže i nadzemnih hidranata. Vodovi vodovodne mreže polažu se na dubini cca 1,50 m.

3.5.3.2. Odvodnja otpadnih voda

Rješavanje problema odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda jedan je od osnovnih ciljeva Urbanističkog plana uređenja Grada Novske. Problem odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda mora se tretirati kompleksno. Naime, poznato je da odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda iziskuje znatna materijalna sredstva, pa ako se ovoj problematici ne pristupi na odgovarajući ispravan način, onda su vrlo često i ulaganja pogrešno usmjerena i beskorisna.

Osnovna koncepcija razvoja sustava odvodnje na području grada podrazumijeva uključivanje naselja uz središnji razvojni koridor (potez Nova Subocka - Novska - Borovac) u cijelosti u planirani sustav odvodnje. U ovom dijelu grada izgrađena je osnovna kolektorska mreža mješovitog sustava odvodnje i nešto sekundarne kanalske mreže uglavnom mješovitog sustava. Predviđa se kompletiranje ovog

sustava daljnjom izgradnjom glavnog transportnog kolektora, kao i pripadajuće sekundarne mreže, uz povezivanje na mehaničko-biološki uređaj za pročišćavanje otpadnih voda, uključivo potrebne kišne preljeve i retencijske bazene.

Obzirom da se na predmetni sustav putem gravitacijskih i tlačnih kolektora priključuju i neposredna okolna gravitirajuća naselja uređaj Novska trebat će kapacitirati za ukupno 11.300 stanovnika (2015. godine), uključujući postojeće i planirane gospodarske zone veličine 367,65 ha. Iz navedenog razloga treba provjeriti kapacitet uređaja za pročišćavanje, te isti dimenzionirati na orijentacijskih 10.000 ES.

Kod rješavanja problematike odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Grada Novska generalni redoslijed u rješavanju ove problematike bio bi slijedeći:

- Izraditi konceptijska rješenja, s obzirom na lokalne uvjete pojedinih naselja, planove razvoja naselja i mogućnosti recipijenta za prihvata i autopurifikaciju određenih količina otpadnih voda.
- Izraditi idejne projekte sa ishodom načelnih vodoprivrednih suglasnosti te utvrditi okvirnu veličinu sredstava za njihovu realizaciju.
- Izraditi tehničku dokumentaciju za izvedbu, ishoditi građevinsku dozvolu za cjelokupnu ili etapnu izvedbu.
- Izvedba tj. realizacija odobrenih rješenja.
- Isto tako potrebno je pratiti tehnološka dostignuća u svijetu na razvoju uređaja za pročišćavanje te ista koristiti u dopunjavanju uređaja i poboljšavanju kvalitete izlaznog efluenta.
- Kod postojećih i budućih industrijskih objekata uvjetovati izgradnju vlastitih uređaja za predtretman otpadnih voda i njihovo pročišćavanje minimalno do nivoa komunalnih otpadnih voda.

3.5.4. Postupanje s komunalnim otpadom

Osnovni koncept zbrinjavanja komunalnog otpada (kao najzastupljenijeg i gotovo isključivog na području Grada Novske) postavljen je na način da se njegovo ukupno odlaganje odvija na području sanitarnog odlagališta odnosno reciklažnog dvorišta lociranog unutar teritorija Grada Novske.

Prostornim planom uređenja Grada Novske određen je prostor za istraživanje nove lokacije sanitarnog odlagališta za potrebe Grada Novske, orijentacione veličine 25,0 ha na lokaciji uz naselje Rađenovci. Točna mikrolokacija i veličina sanitarnog odlagališta odredit će se u okviru ukupnog šireg planom utvrđenog područja, temeljem istražnih radova i studije utjecaja na okoliš.

Novo odlagalište potencijalno bi koristile i druge okolne jedinice lokalne samouprave (općina Jasenovac, Lipovljani, Okučani, Lipik i dr.).

U daljnjem planskom periodu, do realizacije novog gradskog sanitarnog odlagališta koristit će se i nadalje postojeće odlagalište otpada na lokaciji "Kurjakana", koje obzirom na veličinu, stupanj neuređenosti te potencijalno negativan utjecaj na okoliš, treba sanirati nakon stavljanja u funkciju novog odlagališta.

Privremeno odlaganje otpada treba omogućiti i predvidjeti putem kontejnera lociranih na pojedinim dijelovima naselja, kod čega posebnu pažnju treba posvetiti evakuaciji otpada i urednom održavanju i čišćenju javnih površina. Prostor za privremeno odlaganje kućnog otpada treba biti dostupan vozilima komunalnog poduzeća.

Unutar novog prostora predviđenog za sanitarno odlagalište otpada osigurati će se i funkcija reciklažnog dvorišta, ali i skladištenje (sabiralište) opasnog otpada sa područja Grada Novske prije njegove otpreme na obradu.

3.6. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite površina

3.6.1. Uvjeti i način gradnje

Građevine se mogu graditi unutar građevinskog područja samo na uređenom građevinskom zemljištu. Uređenje građevinskog zemljišta obuhvaća pripremu i opremanje. Minimalno uređeno građevinsko zemljište opremljeno je: pristupnim putom, vodoopskrbom, odvodnjom i elektroopskrbom.

U sklopu parcele potrebno je osigurati parkiranje automobila (min. 1 parkirno mjesto / stanu).

Unutar građevinskih područja naselja Prostornim planom uređenja Grada Novske predviđena gradnja novih građevina, te obnova, rekonstrukcija i dogradnja postojećih građevina.

Unutar obuhvata UPU Novske mogu biti sadržani slijedeći sadržaji:

- prostori za stanovanje,
- prostori za gradnju gospodarskih sadržaja
- prostori za gradnju poslovnih sadržaja
- prostori za gradnju pratećih javnih i društvenih sadržaja (školske, dječje, zdravstvene ustanove, ustanove socijalne skrbi; pošte, banke i sl.),
- prostori za gradnju turističkih, ugostiteljskih i drugih uslužnih sadržaja,
- prostori za gradnju političkih, društvenih i kulturnih organizacija i sadržaja, te vjerskih građevina,
- prostori za gradnju dvorana za šport i rekreaciju,
- infrastrukturne i komunalne građevine i uređaji bez štetnih utjecaja na okoliš,
- javne garaže i benzinske postaje,
- prostori za primarnu reciklažu korisnog otpada - reciklažna dvorišta,
- prostori stambenih ulica i trgova,
- parkovi i druge zelene površine,
- športsko-rekreacijske površine i dječja igrališta.

Gradnju unutar građevinskih područja naselja u pravilu treba razvijati uz postojeće izgrađene javne (regionalne i lokalne) i nerazvrstane ceste te uz postojeće i planirane stambene ulice.

Na jednoj građevnoj čestici unutar obuhvata plana mogu se graditi stambene, poslovne, stambeno-poslovne, gospodarske i pomoćne građevine koje čine stambenu i gospodarsku cjelinu.

Uvjeti i način gradnje građevina u planu su određeni lokacijskim uvjetima, koji su definirani za svaku od planom predviđenih namjena površina.

Lokacijskim uvjetima utvrđeni su sljedeći parametri izgradnje građevina unutar obuhvata ovog plana:

- najmanja površina građevinske parcele u m^2 (P_{min})
- najveća površina građevinske parcele u m^2 (P_{max})
- najveći dozvoljeni koeficijent izgrađenosti parcele (k_{iz})
- najveća dozvoljena ukupna površina svih građevina na parceli u m^2 (BRP_{max})
- najmanja površina ozelenjenog dijela parcele / površina parcele (ZP_{min})
- najmanja udaljenost osnovne građevine od regulacijskog pravca (RP)
- najmanja udaljenost građevine od bočne granice parcele (b_1)

- najmanja udaljenost građevine od bočne granice parcele (b2)
- najveći dozvoljeni broj etaža (E)
- najveća dozvoljena visina vijenca u metrima (h_{max})

Uređenje površina, formiranje građevinskih parcela i izgradnja građevina na površinama za koje ovim planom nije određena obaveza izrade detaljnijih planova uređivat će se u skladu sa lokacijskim uvjetima koji su dani u provedbenim odredbama ovoga plana.

Za površine za koje je ovim planom određena obaveza izrade detaljnijih planova **lokacijski uvjeti propisat će se u tim planovima**. Formiranje građevinskih parcela, uređivanje površina i izgradnja novih građevina na područjima obuhvata detaljnijih planova može se vršiti tek po njihovom usvajanju, a u skladu sa provedbenim odredbama istih.

U pretežno izgrađenim dijelovima naselja u kojima se nove građevine moraju uskladiti sa već formiranim prostornim i ambijentalnim karakteristikama primjenjuje se izgradnja i uređivanje površina prema lokalnim uvjetima.

3.6.2. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno povijesnih i ambijentalnih cjelina

Urbanistički plan uređenja Novske izrađen je radi osiguranja uvjeta za uređenje područja gradskog središta a u cilju osiguravanja podloge za ukupni društveni i gospodarski razvitak, zaštitu okoliša te racionalno korištenje prirodnih i povijesnih dobara. Radi poboljšanja ukupne kvalitete života na području grada određeni su slijedeći ciljevi prostornog uređenja:

- Očuvanje i unapređenje načina korištenja postojećih prirodnih i krajobraznih vrijednosti, a posebno parka u središtu grada koji se predlaže za zaštitu
- Očuvanje, obnova i svrhovito korištenje spomenika kulture i graditeljske baštine kao najvrednijih elemenata identiteta prostora
- Prilagodba novih zahvata u prostoru postojećoj tipologiji naselja
- Zaštita i unapređenje ukupnog stanja okoliša kao prostornog okvira za skladan razvoj zajednice.

3.6.2.1. Zaštita prirodnih vrijednosti

Na području obuhvata UPU Grada Novske nema zaštićenih prirodnih vrijednosti na temelju Zakona o zaštiti prirode. Od evidentiranih dijelova prirodne baštine, na predmetnom području gradski park u središtu Novske, ulični drvored u Zagrebačkoj ulici te ulični drvored platana u Ulici kralja Zvonimira.

Navedeni dijelovi prirode ne predlažu se za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode, već će se u okviru djelovanja lokalne samouprave štiti mjerama ovoga plana.

3.6.2.2. Zaštita kulturno-povijesnih vrijednosti

Obrada kulturne baštine za potrebe UPU grada Novske bazirala se na dokumentaciji koju posjeduje služba zaštite, na konzervatorskim podlogama izrađenim za Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije (2001.) i Prostorni plan Grada Novske (2003.), povijesnoj kartografiji (1780g., 1861.g), podacima istraživača lokalne povijesti i vrlo oskudnoj literaturi vezanoj za ovu temu. Provjera i revizija stanja obavljena je terenskim istraživanjima.

Analiza i valorizacija povijesnih prostornih elemenata

1. Povijesni razvoj grada, analiza i valorizacija povijesne urbane matrice, sačuvanost

Stari vijek

Unatoč slabo očuvanim pisanim izvorima te izostanku sustavnih arheoloških istraživanja, poznati su dokazi o prvim povijesnim tragovima života na ovom području koja datiraju iz razdoblja rimske vladavine. Naseljenost novljanskog kraja u antičko doba je bila povezana s postojanjem rimskih magistralnih cesta koje su od Siscije (Sisak) vodile prema Syrmiumu (Sremska Mitrovica) i prema dunavskom limesu. Jedan krak cestovne mreže je od Siska preko Hrvatske Dubice, obilazeći močvarno područje uz Savu, izbijao na Jasenovac i dalje se preko današnjih Bročica spajao na Novsku tj. na sjeverni pravac magistralnog rimskog puta postavljen uz obronke Pšunja.

Srednji vijek i doba turske vlasti (12.-16. st.)

Spominjanje šireg područja Novske moguće je pratiti od 12. stoljeća kada su posjed i župa Svetačje darovani šimeškom županu Tiboltu iz Mađarske. Prvi pisani dokument koji svjedoči o naseljenosti Novske u Srednjem vijeku je Popis župa zagrebačke biskupije iz 1334. godine u kojem se spominje župa «sancti Demetri de Belina». Za ovu crkvu sv. Demetrija na lokalitetu Bjeljovina pretpostavlja se da je bila na mjestu današnje župne crkve sv. Luke. Počeci organiziranog načina života i graditeljstva u to su vrijeme na područje Staroga Sela, na povišenom terenu uz potok Novljančicu. O tome svjedoče arheološki ostaci srednjovjekovnog lokaliteta samostana i utvrde locirani na brijegu iznad potoka ispod kojeg se u podgrađu može pretpostaviti postojanje naselja. Ovakav tip naseljavanja ima sve odlike formiranja srednjovjekovnog egzistencijalnog prostora gdje se na povišenim mjestima iznad strateških prometnih pravaca lociraju utvrde s podgrađima.

U 16. stoljeću dolazi uslijed promjene načina ratovanja i uvjeta životne sigurnosti, do drugačijeg korištenja i zaposjedanja prostora. To je vrijeme početka turskih osvajanja kada se grade nizinske utvrde i naselja. U Novskoj je oko 1532. godine plemić Kristofor II. Svetački sagradio za obranu od Turaka utvrđeni grad Wyvar (Ujvar-Novi grad), danas poznat kao Orešić grad, a nalazio se na Orlovom polju, južno od današnje Radničke ulice. U podgrađima ovog kaštela razvilo se trgovište sa značajkama manjeg lokalnog središta. Nakon što se 1540. godine Kristofor II. Svetački poturčio, Turcima je predao Subocki grad (Sombataly), Novsku (Wyvar), Britvić grad (Jazavica) i Jasenovac. Turci su 1544. godine naselili ovo područje, a u to je vrijeme bila porušena i crkva sv. Demetrija u Bjeljavini.

Baština ovog povijesnog razdoblja sačuvana je u arheološkom sloju; rekognoscirana je, međutim istraživanja nisu provođena.

Razdoblje 17.18. - do kraja 19. stoljeća - razdoblje Vojne granice

Od 17. pa sve do kraja 19. st stoljeća na novljanskom su se području miješali utjecaji domaćeg plemstva, Turskog Carstva i Habsburške Monarhije.

Neposredno nakon oslobađanja Slavonije od turske okupacije 1691. godine, doseljavaju se Hrvati iz Gornjeg Pokuplja i Vlasi iz obližnje Bosne, a osnutkom Vojne granice formiraju se nova naselja Novska, Roždanik, Jazavica, Voćarica, Paklenica, Stari Grabovac i Brestača. Naseljavanje se u skladu s uredbom Bečkog dvora provodi uz glavne cestovne pravce kojima se osigurava kretanje i opskrba vojske te

funkcioniranje uprave Vojne granice.

Novom administrativno-upravnom i vojno-političkom podjelom Novska se krajem 17. stoljeća nalazi unutar kotara Kraljeva Velika, a 1745. godine pripala je Gradiškoj graničarskoj pukovniji u funkciji satnijskog sjedišta (uz Gornji Rajić i Lipovljane). Prostor se intenzivno razvija i naseljava sredinom 18. stoljeća na što je ponajviše utjecala izgradnja Krajiške ceste, koju je 1769. godine dala sagraditi carica Marija Terezija. Stanovništvo se tada preselilo sa raštrkanih kućišta u Starom Selu na pravilno formirane okućnice nanizane uz cestu. Naseljavanje uz cestu bilo je uvjetovano od strane Austrijske vojne uprave zbog potrebe urbanizacije prostora i sigurnosnih razloga graničarskog područja. Novonastala situacija predstavlja početnu fazu u prostornom razvoju današnje Novske. Preseljenjem s brežuljka u nizinu, uz raskrižje cestovnih pravaca stvoreno je naselje u obliku slova T određeno topografskim i komunikacijskim uvjetima. Ova situacija jasno je čitljiva na vojnoj topografskoj karti iz 1780. g. na kojoj se vide potezi izgradnje uz krajišku cestu u smjeru zapad-istok i u smjeru juga uz potok Novljančicu i cestu – stari komunikacijski pravac koji vodi prema Jasenovcu i Savi te povezuje krajišku cestu s Posavinom i Bosnom. Upravo se na sjecištu dvaju prometnih pravaca čije naseljavanje se prati preko svih povijesnih razdoblja razvila povijesna jezgra Novske. Iz ove najstarije karte Novske također se može iščitati da je čitavo područje južno od naselja prema Strugu i Savi bilo prekriveno šumom.

Najstariji sačuvani objekt iz 18. st. kojeg uvjetno možemo nazvati razdobljem prve urbanizacije, je župna crkva sv. Luke Evanđeliste iz 1735. godine (dograđivana i proširena 1802. i 1862. godine) uz koju se nalazilo mjesno groblje. Vizitacijom jazavičke župe (Novska joj je pripadala od 1706. do 1789.) iz 1746. godine javljaju se najstariji podaci o kapelici sv. Luke. Ona je, naime, podignuta na ruševinama stare crkve sv. Demetrija kao filijalna kapelica jazavičke župe, koja osnutkom samostalne župe 1789. godine postaje novljanskom župnom crkvom. Groblje, koje je postojalo oko stare crkve sv. Demetrija, premješteno je krajem 18. stoljeća na današnju lokaciju u Knoppovoj ulici.

O građevinskoj strukturi Novske i širenju naselja u 19. st. najbolje podatke pruža plan prve katastarska izmjere iz 1861. g. Iz njega se iščitava da su uz cestu, na mjestu današnjeg centralnog trga i parka, postojali zidani čvrsti slobodnostojeći objekti vojne uprave izgrađeni u skladu s pravilima vojne urbanizacije i prema upravnoj hijerarhiji za satnijska mjesta. Od građevina ove tipologije sačuvana je samo polovica zidane katnice u Osječkoj 19. Centar se dalje širio na jug prema crkvi uz koju se grade zidana zgrada bivšeg suda i škole (podignuta 1777. godine.) te objekti javne uprave isprva drveni, a kasnije zamijenjeni zidanim građevinama. Stambena arhitektura u to vrijeme isključivo je drvena. Urbanizaciju odlikuje pravilna, kontinuirana parcelacije i izgradnje naselja slavonske ušorene tipologije, ali rahle strukture s obradivim površinama između okućnica. Značajan element uređenja prostora uz krajišku cestu je uređenje središnjeg parka i odredba o sadnji drvoreda uzduž cesta. Poznato je da su to bila stabla dudova.

kraj 19.- sredine 20. stoljeća

Ukidanjem Vojne krajine 1871. godine Novska ulazi u sastav Požeške županije. Ekonomski razvoj cijele zapadne Slavonije je krajem 19.st. bio usko povezan s izgradnjom željezničkih pruga Sunja-Novska-Nova Gradiška 1888. godine i Novska-Dugo Selo 1897. godine kojima Novska postaje i značajnim željezničkim čvorištem. U tom se razdoblju naselje širi od stare krajiške jezgre u smjeru juga prema željezničkoj

pruzi, a početkom 20. stoljeća i južno od željezničke pruge.

Istovremeno se krajem 19. i početkom 20. stoljeća longitudinalno uz krajišku cestu (današnje glavne ulice Zagrebačku i Osječku) na oba smjera istok i zapad naselje širi karakterističnom prizemnom izgradnjom stambenih kuća. Na parcelama se uz kuće nalaze i pripadajući gospodarski objekti. Kuće su vrlo prepoznatljive tipologije, izgrađene na uličnom regulacionom pravcu povučene uz jednu među i s bočnim ulazom na parcelu uz drugu među. Izduženog su tlocrtnog oblika sa simetričnom podjelom prozorskih osi na uličnom pročelju, natkrivene dvostrešnim krovom paralelnim sa smjerom ulice.

Bliže središtu grada podižu se stambeno-poslovne katnice skromnih neostilskih dekoracija s kolnim ulazom (Zagrebačka 9). Krajem 19. stoljeća nastali su objekti javne namjene; hotel Knopp u Zagrebačkoj ulici, zgrada bivše općine na Trgu L. I. Oriovčanina, zgrada šumarije u Zagrebačkoj ulici te kolodvorske zgrade. U ovom razdoblju podignuta je i zgrada župnoga dvora na mjestu stare iz 1772. godine, a početkom 20. st. i zgrada pošte.

U tom razdoblju iskrcene su šume u pravcu Save prema Bročicama.

20. stoljeće

Tijekom 20. stoljeća Novska je mijenjala upravne ovlasti i ustroj, od kotarskog mjesta do jedinice lokalne samouprave, odnosno grada. Promjene političkog i gospodarskog sustava nakon Drugog svjetskog rata, gospodarski razvoj, industrijalizacija i priljev ruralnog stanovništva u grad bitno su se odrazili na urbanu sliku i prostorni razvoj Novske. Izvan povijesnog urbanog prostora formirale su se nove stambene i radne zone. U povijesnom središtu došlo je u razdoblju 70-90- tih g. do velikih promjena u suprotnosti s principima očuvanja i zaštite kulturne baštine, te je ovaj zapadnoslavonski grad s nekada prepoznatljivom tipologijom ušorenoga naselja i s prevladavajućom prizemnom strukturom poprimio izgled bezličnoga naselja neuklopljene arhitekture i neprofiliranog urbanističkoga identiteta. Velik dio povijesnih objekata u najužem povijesnom centru je srušen i zamijenjen novim predimenzioniranim objektima potpuno različite tipologije u rasponu od višekatnih zgrada kolektivnog stanovanja do velikih upravnih zgrada javnih poduzeća. Posebno se to odnosi na trg Gjüre Szabe na kojemu je potpuno izmijenjena izvorna urbana matrica zatvorenog uličnog poteza te je podignuto nekoliko stambenih objekata kolektivnog stanovanja i zgrada banke, koji svojim predimenzioniranim arhitektonskim oblikovanjem i neposrednom urbanom opremom nisu u suglasju s tradicionalnom strukturom i prepoznatljivim novljanskim povijesnim ambijentom. Uz glavne prometne pravce Zagrebačku, Osječku, Tomislavovu i Crkvenu ulicu mnoge povijesne prizemnice zamijenjene su potpuno neuklopljenim stambenim objektima, a stabla uličnih drvoreda su na mnogim mjestima posječena. Od loših urbanih zahvata treba istaknuti natkrivanje potoka Novljančice u centru, izgradnju velikih proizvodno industrijskih i trgovačko prodajnih objekata u povijesnom centru i sječju drvoreda u Zagrebačkoj ulici. Pročelja povijesnih zgrada narušena su uklanjanjem arhitektonsko plastičke dekoracije i promjenom tipa stolarije.

Jedina sačuvana građevina s početka 20. stoljeća je zgrada pošte na Trgu L. I. Oriovčanina s izvornom strukturom i historicističkim pročeljem. Zgrada gimnazije izgrađena 30-tih. g. izvorno je bila izvedena u secesijskom slogu čija je fasadna dekoracija naknadno uklonjena, iako je objekt djelomično sačuvao izvornu prostornu strukturu. Oblikovanju secesijskih stilskih obilježja pripada i stambeni objekt u Tomislavovoj ulici 65 koji je do danas sačuvao izvorni izgled. Početkom 20. stoljeća

izgrađeni su i neki objekti industrijske arhitekture, među kojima se izdvaja mlin u Osječkoj ulici.

Zaključak:

Prema dostupnim povijesnim i kartografskim izvorima može se utvrditi geneza urbane strukture Novske koja seže u polovinu 18. stoljeća s postupnom urbanističkom nadogradnjom u 19. i prvoj polovini 20. stoljeća. Na sjecištu povijesnih prometnih pravaca uz vodotok riječice Novljančice formiran je tip vojno graničarskog naselja u obliku slova T na čijem je sjeveroistočnom kraku, uz današnji Trg F. Tuđmana, postojao ulični niz zidanih, javnih objekata vojne uprave, dok su na jugozapadnom kraku (današnji Trg L. I. Oriovčanina) izvedene građevine javne namjene župna crkva, župni dvor (u 19. stoljeću zamijenjen novim), zgrada bivšeg suda i škole, zgrada bivše vanjske općine (19.st.) te zgrada pošte (poč. 20. st.). Povijesni potezi stambena izgradnja širili su se od povijesnog centra u smjeru glavnih komunikacija; današnjih ulica Zagrebačke, Osječke i Ul. Kralja Tomislava. Značajke naseljavanja vezuju se uz slavonski tip ušorenih naselja formiranih linijski uz glavnu prometnicu na kontinuiranom građevinskom pravcu, sa karakterističnom prizemnom izgradnjom stambene arhitekture.

Danas je urbana matrica znatno izmijenjen, naročito u najužem povijesnom centru Građevine na Trgu L. I. Oriovčanina predstavljaju jedinu sačuvanu jezgru povijesnog centra Novske. Povijesna struktura na Trgu F. Tuđmana je porušena, a na mjestu vojnih zidanica uz cestu sagrađene su 60-tih g. na rubovima proširenog gradskog parka zgrada općine i suda te osnovna škola. Radikalnu promjenu urbane matrice doživio je i trg Đ. Szabe rušenjem kontinuiranog niza prizemnica. Stambena izgradnja uz prometne pravce prepoznatljive prizemne tipologije bolje je sačuvana u odnosu na strukturu u povijesnom centru i svjedoči o izvornoj artikulaciji i ambijentu naselja.

Zbog slabe očuvanosti povijesne urbane matrice i arhitekture Novska se svrstava u 3. kategoriju vrijednosti povijesnih jezgara (povijesna jezgra od lokalnog značaja). Unutar povijesne jezgre nalazi se nekoliko vrijednih pojedinačnih povijesnih građevina stambene i javne namjene koje su proglašene kulturnim dobrima i upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

2. Tipologija povijesne izgradnje

a) Tip javnih objekata iz doba Vojne granice;

To su slobodnostojeće prizemnice i katnice, zidane od opeke, izduženoga pravokutnog tlocrta, zaključene visokim strmim krovovima. Dativaju se u kraj 18. i prvu pol. 19.st. Nestale su iz slike grada. Jedini očuvani primjer je katnica u Osječkoj 19 (polovica izvornog objekta).

b) Stambena arhitektura kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća (Zagrebačka, Osječka, Ul. kralja Tomislava)

Kuće ovog tipa su u pravilu prizemnice i visoke prizemnice izgrađene na regulacionoj liniji, postavljene paralelno sa smjerom ulice uz jednu među, dok je s druge strane parcele slobodni kolni prolaz u dvorište. Kuće su natkrivene dvostrešnim krovovima. Ulična pročelja su pravilno ritmizirana prozorskim otvorima, dekorirana vrlo jednostavnom neostilskom profilacijom krovnih vijenaca i prozorskih okvira te završno obrađena u žbuci.

Ovaj tip tzv. ušorene slavonske izgradnje prevladava u glavnim povijesnim komunikacijskim pravcima : Zagrebačkoj, Osječkoj i Ul. Kralja Tomislava, ali se

također susreće i u ostalim zonama povijesne jezgre. Najbrojniji je sačuvani građevinski fond koji danas daje osnovi ambijentalni identitet. Bitan je u formiranju slike naselja iako su pročelja na velikom broju zgrada preoblikovana ugradnjom nove stolarije, promjenom vrste žbuke, a neke su i radikalno preoblikovane.

c) Urbana kuća 19. i poč. 20. st

U ovaj tip se ubrajaju poslovne i stambeno-poslovne katnice. Najčešće su ugrađene u nizu, ili sa jednim slobodnim bočnim pročeljem, postavljene na regulacionoj liniji. Jednoliko ritmizirana pročelja karakterizira jednostavna neostilska dekoracija. Ovaj tip nije bio tako brojn u povijesnoj jezgri, a njegovi predstavnici su katnica u Zagrebačkoj 9, zgrada bivše vanjske općine i zgrada pošte na Trgu L. I. Oriovčanina.

3. Prirodni elementi formiranja gradske jezgre

Krajobrazne značajke

Novska je smještena na spoju sjevernog ruba posavske ravnice i obronaka slavonskog gorja. Krajobrazne značajke izražene u kontrastu blago valovitih obronaka Psunja i niske močvarne ravnice Save, još uvijek su vrlo prisutne u doživljaju urbane slike grada. Spoj različitih krajobraznih značajki najbolje se sagledava pri ulazu u Novsku s priključka autoputa gdje se prolazeći kroz nizinski poljoprivredni krajolik obradivih polja sagledavaju kultivirani južni obronci gorja. Prostorna određenost naseljavanja uvjetovana je manjim vodotocima koji se sa brežuljaka slijevaju prema sabirnim nizinskim vodotocima Strugu i Savi. Središnji potok Novljančica uz koji se razvila prvobitna povijesna jezgra ima najveći značaj u određivanju urbane slike. Sve do 70-tih godina 20.st. potok je slobodno tekao centrom Novske, a na glavnoj cesti bio je drveni most. Danas je središnji tok Novljančice natkriven te u strogom centru Novske voda više nije dio prostornog identiteta. Vodotok kao element prostornog određenja najznačajniji je u sjevernoj stambenoj zoni i to kao brdski potok s nekoliko manjih mostovnih prijelaza, oko kojega su se obostrano formirale povijesne komunikacije i potezi stambene izgradnje. U južnom dijelu potok izlazi iz povijesne zone i ima obilježja nizinskog vodotoka, uz kojeg su smještene privatne parcele s vrtovima, voćnjacima i dvorištima. Vodotok daje slikovitost gradskim predjelima. Potoci Brestača i Konačka određuju povijesnu zonu naselja sa zapada odnosno s istoka.

Na sjevernim obroncima sačuvani su predjeli vinograda, nekad površinski mnogo rasprostranjeniji, a danas iskrčeni uslijed urbanizacije i širenja naselja (kao toponim ostao je naziv Vinogradska ulica). Na mjestima se stambene zone protežu sve do šuma.

Gradske zelene površine

Parkovne površine i drvoredi vrlo su značajni za opći izgled današnjeg grada, a njihovo postojanje vezuje se i uz povijesne razvojne faze. Naselja vojnograničarskog razdoblja uvijek u središtu imaju parkovnu površinu, a uz glavne cestovne pravce drvorede. Sadnja parkova i drvoreda bila je određena od strane austrijske vojne uprave kao standard urbanizacije i uređenja gradova. Drvoredi su služili za orijentaciju vojsci u kretanju cestovnim pravcima i osiguravali su sjenu. U sjedištima vojne uprave postojala su i vježbališta za vojsku, velike slobodne zelene površine locirane neposredno uz centar mjesta. Krajem 19-tog i poč. 20-tog stoljeća kultura sadnje javnog zelenila postaje pravilo i standard uređenja gradova. U to vrijeme

uređuju se središnji parkovi, sadi se ukrasno zelenilo na grobljima, željezničkim postajama i u privatnim vrtovima bogatiji gradskih kuća. Današnji park u centru Novske novijeg je datuma, površinski nastao rušenjem poteza povijesne graničarske izgradnje. U drvoredima uz glavne komunikacije ponegdje su se zadržale izvorne vrste, ali su oni danas u velikoj mjeri izloženi devastaciji, potpunoj sječi i uništenju.

4. Ocjena stanja graditeljske baštine

Stanje nepokretne kulturne baštine ocjenjuje se kao izrazito loše. S aspekta očuvanja povijesnih urbanističkih vrijednosti negativno se ocjenjuju recentni urbanistički zahvati i opće stanje tradicije očuvanja kulturne baštine. Identificirani su slijedeći problemi :

- rušenje povijesnih građevina u centru (trg dr F. Tuđmana)
- promjena urbanističke matrice (trg Gj. Szabe)
- **promjena građevinske linije kao osnovne odrednice urbanističkog planiranja, uvlačenje objekata na parceli**
- **promjena tipologije izgradnje, izgradnja slobodno stojećih objekata u središtu parcela u zonama tipične slavonske urbanizacije**
- interpoliranje novih građevina potpuno neusklađenog mjerila i oblikovanja, te stvaranje prostornih konflikata
- interpoliranje građevina neprihvatljivog sadržaja (veći trgovački centri)
- loše fizičko stanje povijesnog građevinskog fonda, neodržavanje i napuštanje građevina, preoblikovanje pročelja.
- negativan stav prema obnovi graditeljskog nasljeđa,
- unošenje oblika i materijala neprimjerenih povijesnom ambijentu
- loši standardi intervencija na povijesnom graditeljstvu i kulturnim dobrima
- uništenje i devastiranje prirodnih vrijednosti povijesne jezgre, zatrpavanje potoka Novljančice, sječa drvoreda (bitna oznaka slavonske tipologije naselja).

3.6.2.3. Popis nepokretnih kulturnih dobara po vrstama

Slijedeći popis nepokretnih kulturnih dobara i kulturne baštine sadrži:

- kulturna dobra koja su zaštićena Rješenjem o registraciji (R) ili Rješenjem o preventivnoj zaštiti (P)
- evidentirane lokalitete/cjeline/građevine (E) za koje je tijekom izrade ove dokumentacije utvrđeno da imaju svojstva kulturnog dobra, te se za njih predlaže donošenje akta o zaštiti (PR ili PP)

LEGENDA

STATUS ZAŠTITE

- R kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH - Listu zaštićenih kulturnih dobara
- P kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH - Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara
- E evidentirano kulturno dobro / kulturna baština
- PR prijedlog za upis kulturnog dobra u Registar nepokretnih kulturnih dobara

- PP prijedlog za zaštitu kulturnog dobra Rješenjem o preventivnoj zaštiti
- ZPP kulturna baština lokalnog (ambijentalnog) značaja, zaštita Prostornim planom
- ZPC unutar zone zaštite povijesne cjeline

PRIJEDLOG KATEGORIJE

1. kategorija - nacionalni značaj
2. kategorija - regionalni značaj
3. kategorija - lokalni značaj

1.0. POVIJESNA NASELJA I DIJELOVI NASELJA (POVIJESNE GRADITELJSKE CJELINE)**1.1. POVIJESNO NASELJE GRADSKIH OBILJEŽJA**

red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Novska	Povijesna jezgra - 18/19. st. A i B zona zaštite - povijesni centar i dio glavnih prilaznih komunikacija	P	PR	3

2.0. POVIJESNI SKLOPOVI I GRAĐEVINE**2.1. CIVILNE GRAĐEVINE****2.1.1. CIVILNE GRAĐEVINE STAMBENE NAMJENE**

1.	Novska	Osječka 7	ZPC	PP	3
2.	Novska	Osječka 19	ZPP	PP	3
3.	Novska	Osječka 25, Samostan Kćeri Milosrđa	ZPP	PP	3
4.	Novska	Zagrebačka 9	ZPC	PP	3
5.	Novska	Zagrebačka 26	P	PP	3
6.	Novska	Župni dvor, Trg L. I. Oriovčanina 11	P	PR	3
7.	Novska	Ul. kralja Tomislava 16	ZPP	PP	3
8.	Novska	Ul. kralja Tomislava 65	ZPP	PP	3

2.1.2. CIVILNE GRAĐEVINE JAVNE NAMJENE

1.	Novska	Hotel Knopp, Zagrebačka 2	R	R	3
2.	Novska	Zgrade stare pučke škole, Trg F. Tuđmana 4	ZPC	PP	3
3.	Novska	Zgrade bivšeg suda i škole, Trg L. I. Oriovčanina 4	P	PP	3
4.	Novska	Zgrada bivše vanjske općine, Trg L. I. Oriovčanina 8	P	PP	3
5.	Novska	Zgrada pošte, Trg L. I. Oriovčanina 9	R	R	2
6.	Novska	Kolodvorske zgrade i konačište, Kolodvorska ulica	ZPP	PP	3
7.	Novska	Zgrada šumarije, Zagrebačka 37	ZPP	PP	3

2.2. SAKRALNE GRAĐEVINE**2.2.1. CRKVE I KAPELE**

red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Novska	Župna crkva sv. Luke Evanđeliste	R	R	3
2.	Novska	Kapela sv. Josipa na gradskom groblju	P	PR	3

3.0. MEMORIJALNA BAŠTINA**3.1. SPOMEN MEMORIJALNI OBJEKTI – SPOMEN OBILJEŽJA**

1.	Novska	Spomen ploča L. I. Oriovčanina, župni dvor 1925 g. Trg L. I. Oriovčanina 11	P	PR	3
----	--------	---	---	----	---

3.2. POVIJESNA GROBLJA

1.	Novska	Gradsko groblje s kapelom, ostaci židovskog groblja, memorijalna obilježja i nadgrobni spomenici, drvored, Knoppova ul.	ZPC	PR	3
----	--------	---	-----	----	---

5.0. ARHEOLOŠKA BAŠTINA

1.	Novska	Lokalitet Orešić grad, položaj utvrde, srednji vijek, Orlovo polje, zapadno od središta grada	E	PP	3
2.	Novska	Lokalitet Staro selo, položaj utvrde i samostana, srednji vijek, u šumi, sjeveroistočno od središta grada, izvan zone obuhvata UPU-a + naselje u podgrađu (između Bukovačke i Staroselske ulice uz potok Novljančicu)	E	PP	3

1. 1. Povijesno naselje gradskih obilježja**Povijesna jezgra Novske – 18/19.st.****Zone zaštite povijesne jezgre**

Zaštitu povijesne jezgre Novske treba provesti s dva aspekta, tj. prema zoni zaštite povijesne jezgre (povijesnog građevinskog područja) i posebnog režima zaštite u kontaktnim zonama, bilo da su one izgrađene ili imaju karakter krajobraznih kontaktnih zona.

A ZONA (zona potpune zaštite povijesne strukture)

Ova zona obuhvaća Trg Luke Ilića Oriovčanina, dio Crkvene i Potočne ulice, te predstavlja dio povijesne jezgre formiran oko župne crkve. Riječ je o prostoru definiranom kao povijesno središte okupljanja i javnih sadržaja (crkva, općina, škola, sud, pošta) od 18. stoljeća pa do danas. Iako se kontinuitet funkcija održao tek djelomično (crkva i pošta), građevine su ostale sačuvane.

Zona je valorizirana najvišim stupnjem zoniranja povijesnih jezgri upravo zbog svoje povijesne funkcije, stupnja očuvanosti povijesne prostorne matrice i građevinske strukture sa nekoliko građevina koje imaju status pojedinačnog kulturnog dobra.

Treba napomenuti da ona ne predstavlja potpuno sačuvanu povijesnu strukturu zbog rušenja povijesnih i gradnje novih objekata na mjestu porušenih ili na neizgrađenim parcelama. Novosagrađeni objekti su različito integrirani; od prihvatljivo uklopljenih do neintegriranih. Posebno se negativno ocjenjuje izgradnja proizvodnoga pogona koji se arhitektonski i funkcionalno ne uklapa u zonu najstrožega povijesnog centra. Najveća prostorna devastacija dogodila se izgradnjom trgovačkog centra na mjestu nekadašnjega sajmišta, u neposrednoj blizini povijesnih građevina. Građevina je prisutna u glavnim vizurama i narušava ambijent najistaknutijih povijesnih građevina.

U zoni se nalaze sljedeće povijesne građevine: župna crkva sv. Luke Evanđeliste; župni dvor, Trg L. I. Oriovčanina 11; zgrada pošte, Trg L. I. Oriovčanina 6; zgrada bivše vanjske općine, Trg L. I. Oriovčanina 8; zgrada bivšeg suda i škole, Trg L. I. Oriovčanina 3; stambeno-poslovni objekt na Trgu L. I. Oriovčanina 4 te stambena prizemnica na Trgu L. I. Oriovčanina 2.

Mjere zaštite koje se propisuju:

- potpuno očuvanje povijesnih struktura i urbanih vrijednosti,
- očuvanje i obnova povijesnih građevina,
- obnova i rekonstrukcija pročelja prema izvornom stanju,
- zadržavanje kontinuiteta povijesnih funkcija i sadržaja,
- uklanjanje neprimjerenih zahvata i urbane opreme,
- očuvanje drvoreda,
- kontrola zahvata na novogradnjama uz mogućnost redizajna i prilagodbe ambijentu.

B ZONA (zona djelomične zaštite povijesne strukture)

Ova zona određena je prema stupnju očuvanosti povijesnih prostornih elemenata. Obuhvaća dio povijesnog središta (Trg dr. F. Tuđmana) te dijelove poteza uz povijesne komunikacije tzv. *Krajišku cestu* (dio Zagrebačke i Osječke ulice) i jugoistočnu komunikaciju prema Savi (Ulica kralja Tomislava) u neposrednoj blizini povijesne jezgre. Dio povijesnog središta na trgu F. Tuđmana očuvao je kontinuitet urbane funkcije (zgrade javne namjene i gradski park), ali s potpuno promijenjenom građevinskom strukturom dok je na trgu Gj. Szabe urbana matrica slavenskog ušorenog naselja prizemne strukture zamijenjena slobodnostojećim višekatnicama.

Dijelovi Zagrebačke, Osječke i Ulice kralja Tomislava uključeni su u B zonu zbog očuvanosti urbane matrice, djelomične očuvanosti povijesnih građevina te blizine i vizualnoga kontakta s povijesnim središtem. Zoni pripada potok Novljančica koji danas gotovo uopće ne sudjeluje u formiranju ambijenta. U zoni je, međutim, prisutna i nekvalitetna arhitektura koja je znatno degradirala povijesni centar, a lošim zahvatom se smatra i kanaliziranje potoka Novljančice u dijelu toka kroz samo središte grada. Gradsko groblje s kapelom na uzvisini sudjeluje u formiranju ambijentalnih i prostornih značajki (toranj crkve, hortikulturno uređenje, ograda).

Vrijedni objekti unutar ove zone su zgrada gimnazije, stambeni objekti u Osječkoj 7, 9, 11, 19, 25, 37, hotel Knopp u Zagrebačkoj 2, objekti u Zagrebačkoj 9, 17, 26, 33, 35, 37, stambeni objekt u Crkvenoj ulici 3, stambeni objekti u Ulici kralja Tomislava 16, 30, 34, 36, 38.

Mjere zaštite koje se propisuju:

- očuvanje i obnova povijesnih građevina,
- obnova i rekonstrukcija pročelja prema izvornom stanju,

- zadržavanje kontinuiteta povijesnih funkcija i sadržaja,
- uklanjanje neprimjerenih zahvata i urbane opreme,
- očuvanje i rekonstrukcija drvoreda,
- kontrola zahvata na novogradnjama uz mogućnost redizajna i prilagodbe ambijentu,
- zadržavanje povijesnog građevinskog pravca,
- poštivanje povijesne tipologije kod zamjenskih objekata (položaj na parceli, visina
- oblikovanja pročelja),
- mogućnost ugradnje i adaptacije u skladu s naslijeđenom tipologijom,
- uređenje ograda u skladu s tipologijom.

C1 - Izgrađena kontaktna zona

Izgrađena kontaktna zona C1 obuhvaća dio glavnih prilaznih komunikacija nekadašnje *Krajiške ceste*, sjeveroistočni krak izgradnje uz potok Novljančicu te Kolodvorsku ulicu. Uz glavne ulice sačuvana je urbanistička matrica naselja ušorene tipologije. Djelomično je sačuvan graditeljski fond, elementi urbanog identiteta, vizure, mjerilo i gradsko zelenilo

Vrijedni objekti su oni u Zagrebačkoj 64, Staroselskoj 16a, 20, 49, Ulici kralja Tomislava 56, 65, 66, 96, 99,100, Potočkoj 114, Kolodvorskoj 17, 19, Osječkoj 28, 55, 60, 70, 75, 113 te kolodvorske zgrade i konačište.

Mjere zaštite koje se propisuju:

- očuvanje matrice i tipologije (položaj na parceli, visina, oblikovanje pročelja),
- poštivanje povijesnoga građevinskoga pravca,
- obnova i očuvanje najvrednijih tipoloških primjera povijesne arhitekture s naglaskom na rekonstrukciji i obnovi pročelja,
- interpolacija nove arhitekture u skladu s povijesnom tipologijom,
- uporaba tradicionalnih materijala vanjske obrade (crijep, žbuka),
- obnova drvoreda i zelenih površina kao sastavnog dijela urbane tipologije.

C2 - Krajobrazna kontaktna zona

Krajobrazne kontaktne zone sudjeluju u formiranju prostornog identiteta naselja. U ovu zonu ulaze smjerovi vodotoka potoka Brestača, Novljančica i Konačka koji određuju i prirodne granice povijesne strukture grada. Obronci Psunja koji se pružaju u zonama nove stambene izgradnje zatvaraju sjevernu panoramsku sliku jezgre.

Ovi prostori trebaju ostati neizgrađeni s prirodnom vegetacijom uz potoke i uređenje njihovih korita, dok se na sjevernim padinama zadržavaju tradicionalne kulture, vinogradi, voćnjaci i šumske površine.

Mjere koje se propisuju:

- mogućnost uređenja šetnica i biciklističkih staza uz potoke, posebno Novljančicu kao integralni dio gradskoga središta

2.1.1. Civilne građevine stambene namjene

1. Osječka 7

Kuća na uglu Osječke i Bukovačke ulice pripada tipičnim izduženim prizemnicama građenim krajem 19. i početkom 20. stoljeća. U dvorištu su očuvani tradicijski gospodarski objekti. Posjeduje urbanističko ambijentalnu vrijednost u oblikovanja

povijesne jezgre Novske, naglašavajući preostali niz povijesne prizemne strukture.

2. Osječka 19

Jednokatnica pripada tipu urbanog objekta karakterističnog za razdoblje Vojne granice. Osim arhitektonske vrijednosti gradnje iz prve polovine 19. stoljeća, kuća ima i povijesnu vrijednost s obzirom na mogućnost pripadanja vojnom časniku, liječniku ili imućnom trgovcu. Iz značajne uloge u formiranju gradske jezgre proizlazi urbanistička vrijednost ovoga objekta. Zbog lošega građevinskog stanja i devastacije okolnoga prostora, objekt je izgubio karakteristike slobodnostojeće katnice jednostavne prostorne artikulacije.

3. Osječka 25 (Samostan Kćeri Milosrđa)

Izvorna namjena objekta bila je obiteljska kuća Adalberta Knoppa, novljanskog trgovca i hotelijera, zaslužnoga za društveno-kulturni procvat grada krajem 19. stoljeća. Riječ je o visokoj prizemnici s podrumom, koja je pretrpjela izmjene u oblikovanju fasadnoga pročelja, ali osnovnom tipologijom upućuje na tip urbanog objekta prizemne strukture građenoga krajem 19. stoljeća.

4. Zagrebačka 9

Katnica izduženoga pravokutnoga tlocrta s kolnim ulazom sagrađena je početkom 20. stoljeća kao urbani objekt mješovite namjene; trgovina u prizemlju i prostori za stanovanje na katu. Skladnim volumenom i arhitektonskom plastikom na glavnom pročelju kuća predstavlja značajan dio povijesnog urbanističkog identiteta u glavnoj novljanskoj ulici.

5. Zagrebačka 26

Zidani objekt izduženoga pravokutnoga tlocrta pripada tipu prizemnica raščlanjenih nizom pravokutnih prozorskih osi i zaključenih visokim dvostrešnim krovom s biber crijepom, građenih krajem i početkom 20. stoljeća. Jednostavno oblikovano ulično pročelje trakama urezanim u žbuci odražava karakter suburbane gradnje. Unatoč zapuštenosti, ali zahvaljujući tlocrtnom rasporedu te položaju uz glavnu gradsku ulicu, objekt podliježe mogućnosti revitalizacije s turističkom ili izložbenom namjenom.

6. Župni dvor, Trg. L. I. Oriovčanina 11

Riječ je o zidanoj prizemnici sa četiri prozorske osi na glavnom pročelju, oblikovanim dekorativnom arhitektonskom plastikom. Skladnim volumenom i tipologijom prizemnice iz 19. stoljeća, župni dvor ostvaruje značajno mjesto u urbanoj strukturi povijesne jezgre Novske, čiji je integralni arhitektonski i sadržajni dio.

7. Ulica kralja Tomislava 16

Zidana visoka izdužena prizemnica pripada tipu urbanih stambenih objekata građenih krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Karakteristična je izvedba glavnoga pročelja arhitektonskom plastikom i profilacijama klasičnoga oblikovanja. Položajem uz samu regulacionu liniju ulice, kuća je naglašena arhitektonsko-likovnim kvalitetama reprezentativne prizemne tipologije.

8. Ulica kralja Tomislava 65

Zidani prizemni stambeni objekt L tlocrta predstavlja zgradu urbane tipologije

građenu početkom 20. stoljeća u secesijskom slogu. Ostvaruje značajan urbanistički naglasak na početku Tomislavove ulice, te predstavlja jedinstven primjer povijesne izgradnje u nizu novosagrađenih objekata.

2.1.2. Civilne građevine javne namjene

1. Hotel Knopp, Zagrebačka 2

Hotel je u drugoj polovini 19. stoljeća dao podići Adalbert Knopp kao turističko, kulturno i društveno središte grada. Osim povijesne vrijednosti, zgrada se odlikuje arhitektonsko-ambijentalnim elementima katnice L tlocrta s pripadajućim vrtom. Glavno pročelje oblikovano je u duhu historicizma. Iako je zgrada tijekom vremena i različitih namjena pretrpjela promjene u unutrašnjem i vanjskom oblikovanju, ona posjeduje urbanističku vrijednost povijesnoga centra na uglu Zagrebačke i Knoppove ulice.

2. Zgrada stare pučke škole (zgrada gimnazije), Trg F. Tuđmana 4

Zgrada je katnica kvadratnoga tlocrta čija je gradnja započela 1914. godine, a završena 1922. godine. Glavno pročelje bilo je oblikovano u duhu secesije (kasnije je dekorativna plastika uklonjena), a cjelokupan volumen svojim skladom učvršćuje urbanu strukturu povijesne jezgre na trgu F. Tuđmana.

3. Zgrada bivšeg suda i škole, Trg L. I. Oriovčanina 4

Zgrada je podignuta 1777. godine za potrebe kotarske i općinske uprave i suda, a nakon Drugoga svjetskog rata u njoj je otvorena škola. Od povijesne strukture ove zidane katnice sačuvano je vrlo malo; tek vanjski gabarit, dok su fasadna pročelja preoblikovana, a pregradni zidovi porušeni. Unatoč tomu, zgrada pripada ranom sloju razvoja urbane strukture iz kojega se može iščitati tipologija objekata 18. stoljeća.

4. Bivša zgrada općine Novska, Trg L. I. Oriovčanina 8

Katnica pravokutnog tlocrta sagrađena je u drugoj polovini 19. stoljeća kao sjedište civilne vlasti. Svojim tipološkim i morfološkim karakteristikama predstavlja vrijedan primjer civilne arhitekture javne namjene iz druge polovine 19. stoljeća. Riječ je o jednom od rijetkih sačuvanih objekata iz toga razdoblja, koji svjedoči o društveno-povijesnom i urbanističkom razvoju Novske. Položajem u središtu povijesne jezgre grada, u neposrednoj blizini župne crkve i historicističke zgrade pošte, skladan volumen bivše zgrade općine Novska ostvaruje izuzetan urbanistički značaj i vizurne kvalitete unutar povijesnoga prostornog okruženja.

5. Zgrada pošte, Trg L. I. Oriovčanina 9

Zgrada je podignuta 1906. godine na mjestu na kojemu je postojala Sparkassa iz druge polovine 18. stoljeća. Predstavlja jedinstven sačuvani objekt unutar povijesne jezgre Novske čiji je vanjski plašt oblikovan prema stilskim načelima historicizma s naznakama secesijskih dekorativnih elemenata. Zbog potonjih likovnih vrijednosti kao i zbog smještaja na komunikacijskoj osi povijesnoga trga, ovaj skladan volumen ostvaruje značajan urbanistički akcent. Osim arhitektonske i ambijentalne vrijednosti koju ima, zgrada pošte svjedoči i o kontinuitetu novčarske i poštanske djelatnosti, čiji su počeci u Novskoj zabilježeni sredinom 18. stoljeća.

6. Kolodvorske zgrade i konačište, Kolodvorska ulica

Kolodvorska zgrada i konačište građeni su krajem 19. ili početkom 20. stoljeća svjedočeći o Novskoj kao važnom prometnom čvorištu od 1888. godine. Unutar kompleksa nalazi se još i prva kolodvorska zgrada, koja je danas stambeni objekt. Uz kolodvorsku zgradu, katnicu s rizalitim istakom na glavnom pročelju i trijemom ispred njega, smješten je prizemni objekt, nekadašnja željeznička restauracija. Kompleks kolodvorskih zgrada, osim povijesne vrijednosti, predstavlja značajnu komponentu u formiranju urbane strukture Novske, na čiji je razvoj itekako utjecao prometni i industrijski segment.

7. Zgrada šumarije, Zagrebačka 37

Katnica s rizalitom na glavnom pročelju podignuta je krajem 19. ili početkom 20. stoljeća. Osim povijesnoga značenja u formiranju industrije i počecima šumarstva na novljanskom području koje datira u prvu polovinu 18. stoljeća, zgrada šumarije je jedan od pokazatelja urbanističkog razvoja grada.

2.2. Sakralne građevine

2.2.1. Crkve i kapele

1. Župna crkva sv. Luke Evandeliste

Župna crkva sv. Luke građena je u nekoliko faza; prva građevina izvedena je 1735. godine, produljena je 1802., a današnji tlocrtni oblik latinskog križa dobila je 1862. godine, kada su dozidane kapele. Iznad jednostavno oblikovanoga glavnog pročelja podignut je zvonik koji završava piramidalnim limenim krovom. Unutrašnjost crkve, lađa i pobočne kapele, presvođena je baldahinskim (kupolastim) svodom, a apsida polukalotom. Godine 1886. unutrašnjost je oslikao talijanski slikar Marko Antonini. Na glavnom oltaru je postavljena slika sv. Luke, Zlatka Šulentića. Bočni oltari i skulpture su rad tirolskih majstora.

2. Kapela sv. Josipa na gradskom groblju

Kapelu sv. Josipa dao je podići 1898. godine Adalbert Knopp kao obiteljsku grobnicu. Jednobrodna kapela s užom poligonalnom apsidom i visokim tornjem iznad glavnoga pročelja smještena je u središtu gradskoga groblja na kojemu se nalaze i ostaci židovskoga groblja te više elemenata memorijalne baštine i spomen obilježja; kameni križ posvećen poginulima u Domovinskom ratu, središnji križ iz 1914. godine, nadgrobni spomenik L. I. Oriovčaninu, kameni obelisci i kovano-željezni križevi. Sastavni dio ambijenta je kovana ograda groblja i visoko zelenilo - aleja kestena i breza na ulazu.

Slijedeći popis nepokretnih kulturnih dobara i kulturne baštine sadrži:

- lokalitete, povijesne/tradicijske cjeline i komplekse, građevine i obilježja koji su sastavni dio ukupnih vrijednosti povijesnoga ambijenta i identiteta prostora.

Popisana dobra smatraju se kulturnom baštinom, ali nemaju status kulturnog dobra. Kulturna baština zaštićena je zonom zaštite povijesne cjeline Novske ili zonom izdvojenoga kompleksa te odredbama Prostornog plana (ZPP). Lokalna zajednica može proglasiti zaštitu ovih lokaliteta kao dobara od lokalnog značaja.

STATUS ZAŠTITE

E - evidentirana kulturna baština

ZPP - kulturna baština lokalnog (ambijentalnog) značaja, zaštita Prostornim planom
 ZPC - unutar zone zaštite povijesne cjeline

PRIJEDLOG KATEGORIJE

1. kategorija - nacionalni značaj
2. kategorija - regionalni značaj
3. kategorija - lokalni značaj

2.0. POVIJESNA NASELJA I DIJELOVI NASELJA (POVIJESNE GRADITELJSKE CJELINE)

1.1. POVIJESNO NASELJE GRADSKIH OBILJEŽJA

red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Novska	Povijesna jezgra - 18/19. st. - C1 izgrađena kontaktna zona	ZPP	ZPP	3

2.0. POVIJESNI SKLOPOVI I GRAĐEVINE

2.1. CIVILNE GRAĐEVINE

2.1.1. CIVILNE GRAĐEVINE STAMBENE NAMJENE

1.	Novska	Osječka 28	ZPP	ZPP	3
2.	Novska	Osječka 37	ZPP	ZPP	3
3.	Novska	Osječka 55	ZPP	ZPP	3
4.	Novska	Osječka 60	ZPP	ZPP	3
5.	Novska	Osječka 75	ZPP	ZPP	3
6.	Novska	Osječka 113	ZPP	ZPP	3
7.	Novska	Osječka 192	ZPP	ZPP	3
8.	Novska	Zagrebačka 17	ZPC	ZPC	3
9.	Novska	Zagrebačka 33	ZPP	ZPC	3
10.	Novska	Zagrebačka 35	ZPP	ZPC	3
12.	Novska	Ul. kralja Tomislava 30	ZPP	ZPC	3
13.	Novska	Ul. kralja Tomislava 34	ZPP	ZPC	3
14.	Novska	Ul. kralja Tomislava 36/38	ZPP	ZPC	3
15.	Novska	Ul. kralja Tomislava 56	ZPP	ZPC	3
16.	Novska	Ul. kralja Tomislava 66	ZPP	ZPP	3
17.	Novska	Ul. kralja Tomislava 96	ZPP	ZPP	3
18.	Novska	Ul. kralja Tomislava 99	ZPP	ZPP	3
19.	Novska	Ul. kralja Tomislava 100	ZPP	ZPP	3
20.	Novska	Ul. kralja Tomislava 217	ZPP	ZPP	3
21.	Novska	Crkvena ul. 3	ZPP	ZPP	3
22.	Novska	Trg Gjura Szabe 8	ZPP	ZPC	3
23.	Novska	Staroselska 16a	ZPP	ZPC	3
24.	Novska	Staroselska 49	ZPP	ZPP	3
25.	Novska	Kolodvorska 19	ZPP	ZPP	3

2.1.2. OBJEKTI INDUSTRIJSKE ARHITEKTURE

1.	Novska	Zgrada nekadašnjeg Kneževićevog mlina (PPK Rađenović), Osječka 70	ZPP	ZPP	3
2.	Novska	Kompleks željezničkih radionica i skladišta	ZPP	ZPP	3

2.1.3. URBANA OPREMA I OBJEKTI TEHNIČKE KULTURE

1.	Novska	Javni tradicijski bunar kraj benzinske crpke, Ul. kralja Tomislava	ZPP	ZPP	3
2.	Novska	Fontana u gradskom parku, Trg dr. F. Tuđmana	ZPC	ZPC	-
3.	Novska	Paviljon, Trg dr. F. Tuđmana	ZPC	ZPC	-

2.1.4. JAVNA PLASTIKA

1.	Novska	Fontana sa skulpturom puža – školjke <i>Novljanski ogrc</i> , Trg L. I. Oriovčanina	ZPC	ZPC	3
2.	Novska	Bista L. I. Oriovčanina, gradski park, Trg dr. F. Tuđmana	ZPC	ZPC	3
3.	Novska	Bista Gjure Szabe, Trg Gjure Szabe	ZPP	ZPC	3
4.	Novska	Spomenik poginulima u Domovinskom ratu	ZPP	ZPC	3

3.0. MEMORIJALNA BAŠTINA**3.1. SPOMEN MEMORIJALNI OBJEKTI – SPOMEN OBILJEŽA**

red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Novska	Raspelo, Zagrebačka ul., na križanju s Knoppovom, spomen na poginule u Domovinskom ratu	ZPC	ZPC	3
2.	Novska	Raspelo, Knoppova, sakralno obilježje	ZPP	ZPP	3
3.	Novska	Raspelo, Knoppova/Ul. hrvatskih branitelja, sakralno obilježje	ZPP	ZPP	3
4.	Novska	Kameni križ s motivom pletera, gradsko groblje, posvećeno poginulima u Domovinskom ratu	ZPC	ZPC	3
6.	Novska	Nadgrobnni spomenik L. I. Oriovčaninu, gradsko groblje	ZPC	ZPC	3
7.	Novska	Spomen-ploča poginulima u Dom. ratu, ispred zgrade MUP-a, Staroselska ulica	ZPC	ZPC	-
8.	Novska	Kovano-željezni križ, Vinogradska ul., sakralno obilježje	ZPP	ZPP	3

3.2. POVIJESNA GROBLJA

1.	Novska	Pravoslavno groblje, Knoppova ul.	R	ZPC	3
----	--------	-----------------------------------	---	-----	---

4.0. ETNOLOŠKA BAŠTINA**4.1. ETNOLOŠKE GRAĐEVINE****4.1.1. STAMBENE / GOSPODARSKE GRAĐEVINE**

1.	Novska	Potočka 114	ZPP	ZPP	3
2.	Novska	Zagrebačka 64	ZPP	ZPP	3
3.	Novska	Knoppova, nasuprot gradskom groblju	ZPP	ZPP	3
4.	Novska	Knoppova, prije kbr. 45	ZPP	ZPP	3
5.	Novska	Ul. Ljudevita Posavskog	ZPP	ZPP	3
6.	Novska	Staroselska 20	ZPP	ZPP	3
7.	Novska	Osječka 11	ZPC	ZPC	3
8.	Novska	Kolodvorska 17	ZPP	ZPP	3

5.0. ARHEOLOŠKA BAŠTINA

1.	Novska	Lokalitet crkve sv. Demetrija i položaj kapele sv. Luke i groblja, srednji vijek - kraj 18. st., Trg L. I. Oriovčanina	ZPC	ZPC	3
2.	Novska	Trasa antičke ceste, pravac magistralne ceste <i>via Flavia</i> Siscia-Dubica - Jasenovac-Novska- Sirmium, Ul. kralja Tomislava, Osječka	E	ZPC	2

6.0. KULTURNI KRAJOLIK

red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Novska	Potok Novljančica	ZPC	ZPC	3
2.	Novska	Potoci Brestača i Konačka	ZPP	ZPP	3
3.	Novska	Kultivirane površine u sjevernoj zoni grada (vinogradi, voćnjaci)	ZPP	ZPP	3

7.0. PARKOVNA ARHITEKTURA

1.	Novska	Gradski park, Trg dr. F. Tuđmana	ZPC	ZPC	3
2.	Novska	Aleja kestena, Trg L. I. Oriovčanina	ZPC	ZPC	3
3.	Novska	Ulični drvored, Zagrebačka ul.	ZPP	ZPC	3
4.	Novska	Stabla kestena, Zagrebačka 2, hotel Knopp	ZPC	ZPC	3
5.	Novska	Aleja kestena i breza, gradsko groblje, Knoppova ul.	ZPC	ZPC	3
6.	Novska	Aleja lipa, ispred pravoslavnog groblja, Knoppova ul.	ZPC	ZPP	3
7.	Novska	Square i ulični drvored, Tomislavova ul.	ZPP	ZPP	3
8.	Novska	Drvored u Osječkoj ulici	ZPP	ZPP	3
9.	Novska	Drvored platana u Zvonimirovoj	ZPP	ZPP	3

2.1.1. Civilne građevine stambene namjene**1. Osječka 28**

Izdužena prizemnica pravokutnog tlocrta, čije je izvorno glavno pročelje raščlanjeno sa pet prozorskih osi, položena je uz samu regulacionu liniju ulice, te pripada tipologiji prizemnih suburbanih stambenih objekata s karakterističnim ulazom na zabatnom pročelju i jednostavnom fasadnom profilacijom. Njezina se vrijednost odlikuje pripadnošću povijesnoj urbanoj strukturi Novske s kraja 19. i početka 20. stoljeća.

2. Osječka 37

Visoka podrumljena prizemnica s elementima kanatne gradnje predstavlja karakterističnu prizemnu tipologiju jednostavnoga oblikovanja bez arhitektonske profilacije. Objekt je očuvan u izvornom obliku, ali u lošijem građevnom stanju.

3. Osječka 55

Visoka zidana prizemnica pravokutnog tlocrta sa četiri prozorske osi i profiliranim krovšnim vijencem pripada tipu objekata građenih najvjerojatnije početkom 20. stoljeća. Objekt nije pretrpio preoblikovanje, ali su vidljiva oštećenja fasade.

4. Osječka 60

Povijesna prizemnica razlikuje se od uobičajene tipologije izduženih prizemnih urbanih objekata zabatnom orijentacijom i polukružnim zabatom. Jedina prozorska os na zabatnom pročelju preoblikovana je i predimenzionirana. Unatoč uličnoj orijentaciji kraćom stranom pročelja, objekt ne narušava povijesni ulični niz prizemne tipologije, zahvaljujući skladnom volumenu.

5. Osječka 75

Zabatna prizemnica s elementima kanatne gradnje izduženoga je pravokutnoga tlocrta prema dvorišnom dijelu parcele. Izvorni izgled narušen je promjenom originalne prozorske stolarije.

6. Osječka 113

Zidana paralelna prizemnica sa četiri prozorske osi predstavlja suburbani tip objekta sa jednostavnim prozorskim profilacijama izvedenima u žbuci. Objekt ostvaruje značajan urbanistički i vizurni naglasak zaključivanjem uličnoga paralelnog niza pročeljem skromne arhitektonske dekoracije.

7. Osječka 192

Paralelna prizemnica sa četiri prozorske osi pripada tipologiji prizemne povijesne izgradnje ranije urbane strukture. Stambeni objekt je zbog napuštenosti u lošijem stanju, a izvorno glavno pročelje je narušeno izrazito lošim stanjem fasadne žbuke.

8. Zagrebačka 17, 33

Riječ je o prizemnim zidanicama skošenoga dvostrešnoga krovišta sa četiri prozorske osi na uličnom pročelju. Pripadaju karakterističnoj prizemnoj tipologiji povijesne urbane strukture s kraja 19. stoljeća. Njihov je izvorni izgled uglavnom očuvan.

9. Zagrebačka 35

Visoka prizemnica s dvije prozorske osi i kolnim ulazom smještena uz zgradu šumarije urbani je tip stambenoga objekta smješten u glavnoj gradskoj ulici. Glavno pročelje izvedeno je s elementima arhitektonske plastike. Objekt je uvučen od regulacione ulične linije od koje ga dijeli povijesna željezna ograda između kamenih stubova.

10. Ul. kralja Tomislava 30

Paralelna visoka prizemnica sa četiri prozorske osi zaključena dvostrešnim krovom, oblikovana je elementima suburbane stambene gradnje. Glavno pročelje izvedeno je urezanim trakama u žbuci. Izvorna struktura je očuvana, ali je žbuka djelomično oštećena.

11. Ul. kralja Tomislava 34

Visoka paralelna prizemnica zaključena je dvostrešnim krovom, te na glavnom pročelju raščlanjena četirima prozorskim osima uokvirenima profilacijama od opeke i zaključenima plitkim segmentnim lukovima. Žbuka je u zonama sokla, vijenca te zabatnoga pročelja znatno oštećena.

12. Ulica kralja Tomislava 36/38

Riječ je o dvojnog objektu, urbanoj vili koja slijedi tipologiju prizemnih objekata. Na glavnom pročelju je skromna arhitektonska plastika istaknuta u obliku slijepih lukova iznad trokrilnih prozora. Izduženim položajem na regulacionoj liniji ulice između susjednih skladnih volumena, ovaj objekt naglašava prizemnu tipologiju, a povijesnim oblikovanim pročeljem ima likovni i urbanistički značaj.

13. Ulica kralja Tomislava 56

Prizemnica sa četiri izdužene pravokutne prozorske osi i višestruko profiliranim potkrovnim

vijencem pripada tipu prepoznatljive prizemne tipologije. Pročelje je oblikovano urezanim trakama u žbuci, sačuvana je izvorna struktura, iako je žbuka na pročelju donekle oštećena.

14. Ulica kralja Tomislava 66

Prizemnica sa četiri prozorske osi ima reprezentativno obnovljeno pročelje, oblikovano ugaonim kvadrima i prozorskom profilacijom tamno smeđe boje. Pripada tipu karakteristične prizemne tipologije urbane strukture.

15. Ulica kralja Tomislava 96

Paralelna prizemnica sa četiri prozorske osi, zaključena dvostrešnim krovom pokrivenim biber crijepom. Udaljena je od ulične linije i smještena uz travnatu površinu i parkovne površine koji oplemenjuju ovaj objekt prizemne tipologije. Žbuka je djelomično oštećena, a vjerojatno je izmijenjena prozorska stolarija.

16. Ulica kralja Tomislava 99

Paralelna prizemnica sa četiri prozorske osi na glavnom pročelju zaključene segmentnim nadvojima smještena je uz regulacionu liniju. U dvorišnom dijelu parcele smješteni su pripadajući gospodarski tradicijski objekti. Izvorno tipologija i morfologija objekta su očuvani, iako je promijenjena prozorska stolarija.

17. Ulica kralja Tomislava 100

Zabatna prizemnica s gospodarskim kompleksom u dvorišnom dijelu parcele ima zanimljivo oblikovano zabatno pročelje s likovnim kvalitetama profilacija izvedenih zelenom opekam. Građena je vjerojatno početkom 20. stoljeća, te unatoč rijetkoj orijentaciji u novljanskoj urbanoj jezgri zabatnim pročeljem s glavnim ulazom na dužem dvorišnom pročelju, posjeduje morfološke i urbanističke kvalitete.

18. Ulica kralja Tomislava 217

Zidana prizemnica s tri prozorske osi na glavnom pročelju ima očuvanu izvornu strukturu i vanjsko oblikovanje pročelja jednostavnom arhitektonskom plastikom u obradi prozorskih profilacija i razdijelnoga vijenca od opeke. Pročelna žbuka je djelomično oštećena.

19. Crkvena ulica 3

Paralelna prizemnica sa četiri prozorske osi na glavnom pročelju predstavlja stambeni objekt građen krajem 19. ili početkom 20. stoljeća. U ulici koja pripada užoj povijesnoj jezgri, a koju karakterizira novija izgradnja, ova prizemnica izvornih struktura, značajan je urbanistički podsjetnik na povijesnu novljansku izgradnju.

20. Trg Gjura Szabe 8

Prizemnica sa tri prozorske osi na uličnom pročelju, zaključena četverostrešnim krovom, svojom tipologijom i položajem uz crkveno dvorište ima značajne vizurne i urbanističke karakteristike. U neposrednoj blizini dvorišne ograde smješten je tradicijski bunar. Pročelja su preoblikovana.

21. Staroselska 16a

Visoka prizemnica sa četiri prozorske osi na dužoj fasadi zelene boje zaključena je dvostrešnim krovom. Položajem uz potok i udaljenošću od regulacione ulične linije s travnatim preprostorom te skladnim gabaritima, ovaj stambeni objekt ostvaruje ambijentalnu vrijednost i uklopljenost u pejzaž.

22. Staroselska 49

Zabatna polupodrumljena prizemnica sa skromnom profilacijom triju prozorskih osi na zabatnom pročelju na ulaznom dužem pročelju ima trijem, djelomično zazidan, a djelomično

ostakljen. Izvorni oblik fasadnih pročelja ostao je sačuvan.

23. Kolodvorska 19

Zabatna prizemnica u nizu objekata na regulacionoj liniji ulice izdvaja se povijesnim polukružnim zabatom, rijetkim arhitektonskim elementom u urbanoj strukturi Novske. Zabatni dio raščlanjuje dvije uske pravokutne prozorske osi s klupicom i medaljonom u vrhu zabata. Izvorni izgled uličnoga pročelja prizemlja izmijenjen je upotrebom novije prozorske stolarije.

2.1.3. Objekti industrijske arhitekture

1. Zgrada nekadašnjeg Kneževićevog mlina (PPK Rađenović), Osječka 70

Kompleks zgrada mlina čini nekoliko objekata nastalih u prvoj polovini 20. stoljeća. Najraniji objekt unutar sadašnjega kompleksa je zgrada pravokutnoga tlocrta na četiri etaže sa pet prozorskih osi u svakoj etaži. Tri prizemnice ispred glavnoga pročelja ovoga objekta su uklonjene, a sagrađena je zgrada iste visine. U stražnjem dijelu kompleksa podignuti su silosi. Svjedočeći o razvoju industrije Novske, ovaj kompleks ima povijesnu vrijednost. Da bi se izbjegla prepuštenost propadanju uslijed napuštanja proizvodnje, potrebno je pronaći novu namjenu.

2. Kompleks željezničkih radionica i skladišta

Kompleks, smješten u jugoistočnom dijelu grada, čine ložiona, skladišna zgrada te nešto udaljenija upravna zgrada nadzornika. Ložiona je prizemnica od opeke zaključena dvostrešnim krovom čiji su vanjski zidovi poduprti kontraforima. Skladišna zgrada je katnica od opeke, a upravna zgrada nadzornika je prizemnica izduženog tlocrta.

2.1.4. Urbana oprema

Od povijesnih elemenata urbane opreme ostao je sačuvan samo javni tradicijski bunar kraj benzinske crpke u ulici kralja Tomislava. Isti takvi javni bunari postojali su na trgu Luke Ilića Oriovčanina ispred zgrade Vanjske općine, zatim na križanju Osječke i Ul. kralja Tomislava ispred današnje knjižnice te na današnjem trgu F. Tuđmana ispred zgrade PBZ. To su vrijedni detalji povijesnoga uređenja grada te se predlaže njihova obnova ili rekonstrukcija. Ostala oprema je recentne datacije, izvedena i postavljeni 90-ih godina 20. stoljeća. Riječ je o fontani u gradskom parku, paviljonu ispred PBZ banke na Trgu F. Tuđmana, kandelabrima javne rasvjete i klupama čije je idejno rješenje kao i rješenje uređenja parka i pješačke zone izradila A. Stipanović, d. i. a. Paviljon ne ostvaruje funkcionalnu komponentu, a njegova stilska obilježja nisu u suglasju s prepoznatljivim novljanskim ambijentom.

2.1.5. Javna plastika

Javna plastika u urbanoj slici Novske prisutna je tek u novije vrijeme. Postavljena je krajem 90-ih godina 20. stoljeća u samom središtu grada. Neke skulpture nisu postavljene u reprezentativnom prostoru koji bi istaknuo njihovu plastičnost (npr. bista Gjure Szabe na istoimenom trgu, rad kipara Josipa Stipeča). Bista L. I. Oriovčanina, rad kipara Josipa Stipeča, u gradskom parku na Trgu F. Tuđmana primjereno je uklopljena u parkovnu arhitekturu koja naglašava likovnost javne plastike. Fontana sa skulpturom puža – školjke *Novljanski ogrc* na Trgu L. I. Oriovčanina simbolički je prostorni podsjetnik na novljansku paleontološku povijest.

3.0. Memorijalna baština

3.1. Spomen obilježja

Spomen memorijalni objekti-spomen obilježja su uglavnom recentni. osim središnjega križa na gradskom groblju iz 1914. godine. Raspela (kamena ili kovano-željezna) su postavljena na križanju putova kao sakralna obilježja.

Posebno je obilježjima i objektima javne plastike dan značaj poznatim osobama zaslužnim za povijest Novske (L. I. Oriovčanin) ili rodnom iz Novske (povijesničar i konzervator Đuro Szabo).

U gradskom parku podignut je spomenik poginulima u Domovinskom ratu prema ideji arh. Davora Salopeka

3.2. Povijesna groblja

Memorijalna baština povijesnih groblja dio je cjelovitog kulturnog i povijesnog identiteta Novske. Sačuvani nadgrobni spomenici – kovani i lijevani željezni križevi te kameni obelisci karakteristični su za vrijeme 19/ 20.st. te posjeduju dokumentarnu i kulturno povijesnu vrijednost.

4.0. Etnološka baština

4.1.1. Stambene i gospodarske građevine

Stambene i gospodarske etnološke građevine u Novskoj su očuvane tek u malom broju, kao pojedinačni sačuvani objekti i to ponajviše u sjevernom (Ul. Ljudevita Posavskog) i sjeveroistočnom dijelu grada (Knoppova, Staroselska ulica). Posebno se svojom očuvanošću i kvalitetom izdvaja stambeno-gospodarski kompleks u Potočkoj ulici 114 (drvene katnice) te u Osječkoj 11. Riječ je o izduženom nizu povezanih prizemnica koje se protežu u dubinu parcele. Navedene objekte svakako treba sačuvati od propadanja, te iznaći adekvatno rješenje za njihovu revitalizaciju i prenamjenu.

5.0. Arheološka baština

1. Lokalitet Orešić grad

Položaj srednjovjekovne utvrde na Orlovu polju jugozapadno od središta grada nalazi se izvan zone zaštite povijesne jezgre. Utvrdy Wyvar (Ujvar-Noví grad), danas poznatu kao Orešić grad je oko 1532. godine dao sagraditi plemić Kristofor II. Svetački za obranu od Turaka. Prostor je neizgrađen, u naravi je livada i obradivo polje. Recentna zona stambene obiteljske izgradnje došla je do samog ruba lokaliteta. Zona zaštite obuhvaća čestice koje su uctane u planu zaštite kulturne baštine.

2. Lokalitet Staro Selo

Lokalitet Staro Selo označava srednjovjekovnu utvrdy i samostan smješten na brijegu sjeveroistočno od središta grad. Položaj na povišenom terenu, iznad glavnih komunikacija, karakterističan je za srednjovjekovne lokalitete. Naselje se razvilo u podgrađu između Bukovačke i Staroselske ulice uz potok Novljančicu (500 m sjeverno od centra i 150 m istočno od groblja). Danas je lokalitet obrastao šumom u kojoj se čitaju tragovi zemljanih utvrda. Područje se nalazi izvana zone UPU-a

3. Lokalitet crkve sv. Demetrija

Lokalitet poznat pod nazivom Bjeljavina datira iz srednjovjekovnoga razdoblja, te ima kontinuitet do 18. stoljeća. Spominje se 1334. godine u Popisu župa zagrebačke biskupije kao župna crkva «sancti Demetri de Belina». Na mjestu crkve sv. Demetrija, sagrađena je kasnije kapela sv. Luke uz koju je bilo srednjovjekovno groblje, a koje je u 18. stoljeću preseljeno na današnju lokaciju. Na mjestu kapele danas je župna crkva sv. Luke Evandeliste. Lokalitet se nalazi u zoni zaštite povijesnog centra.

4. Trasa antičke ceste

Trasa antičke ceste predstavlja pravac magistralne ceste via Flavia Siscia – Dubica – Jasenovac – Novska – Sirmium. Trasa se pretpostavlja ulicom kralja Tomislava i Osječkom.

6.0. Kulturni krajolik

Spoj krajobraznih značajki posavske nizine i obronaka gorja daje prepoznatljivu sliku grada. Elementi kulturnog krajolika grada Novske koji se predlažu za očuvanje su potok Novljančica koji protječe centrom povijesne jezgre i potoci Konačka i Brestača koji označavaju krajnje granice grada na istoku tj zapadu. Od neizgrađenih krajobraznih površina na obroncima gorja valoriziraju se tipične kultivirane površine voćnjaka i vrtova te šumski predjeli dok se u nizinskom predjelu valoriziraju oranice u dolaznoj vizuri ulaska u Novsku iz pravca autoputa.

7.0. Parkovna arhitektura

Parkovna arhitektura daje Novskoj posebno obilježje. Najupečatljiviji je središnji gradski park novije datacije. Izrazitu ambijentalnu i kulturno povijesnu vrijednost ima potez divljih kestena na trgu L.I. Oriovčanina koji s okolnom povijesnom izgradnjom čini jedinstvenu cjelinu. Drvoredi uz ulice Osječku, Zagrebačku, Ul. kralja Tomislava i Zvonimirovu daju ulicama poseban regionalni ugođaj vezan uz povijesne elemente oblikovanja glavnih komunikacija. Uz pojedine povijesne građevine sačuvana su pojedinačna vrijedna stabla.

3.6.2.4. Sustav mjera zaštite

Mjere zaštite kulturno povijesnih i krajobraznih vrijednosti

Zaštita nepokretnih kulturnih dobara i kulturne baštine

Zaštita kulturnih dobara - pravni status

Kulturna dobra pravno su zaštićena rješenjima koje donose Uprava za zaštitu kulturne baštine i nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture te se sukladno vrsti rješenja upisuju na Listu zaštićenih kulturnih dobara RH ili Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara RH. Pravni akti o zaštiti kulturnih dobara na području Grada Novske podložni su reviziji i nadopuni.

Zaštićena kulturna dobra

Na Listu zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara RH upisani su:

- Hotel Knopp, Zagrebačka br. 2
- zgrada pošte, Trg L.I. Oriovčanina br. 9
- župna crkva sv. Luke Evanđeliste, Trg L.I. Oriovčanina

Prilikom reambulacije kulturne baštine evidentiran je određeni broj lokaliteta/građevina za koja se predviđa donošenje akta o zaštiti kulturnog dobra tj. upis na Listu zaštićenih kulturnih dobara RH. To su:

- povijesna jezgra Novske
- župni dvor, Trg L.I. Oriovčanina 11

Za zaštićena kulturna dobra i ona predviđena za zaštitu obavezno je zatražiti od strane nadležnog konzervatorskog odjela izdavanje stručnih mišljenja, posebnih uvjeta i suglasnosti u tijeku izdavanja lokacijske i građevinske dozvole.

Preventivno zaštićena kulturna dobra

Na Listu preventivno zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara upisani su:

- stambena prizemnica Zagrebačka br. 26 (2006.)
- zgrada bivše vanjske općine, Trg L.I. Oriovčanina br. 8 (2006)
- kapela Sv. Josipa na gradskom groblju
- gradsko groblje

Rješenja o preventivnoj zaštiti koja su stavljena izvan snage i u tijeku je proces njihove revizije postoje za:

- povijesnu urbanističku cjelinu grada Novske (1991.)
- zgradu bivšeg suda i škole, Trg L. I. Oriovčanina br. 4 (1994.)
- kapelu sv. Josipa na gradskom groblju (1994.)
- župni dvor, Trg L.I. Oriovčanina 11 (1994.)

Za nekoliko objekata - lokaliteta predviđeno je donošenje Rješenja o preventivnoj zaštiti, sve dok se ne utvrdi konačan status kulturnog dobra. Svi ti lokaliteti označeni su u tabeli Popisa nepokretnih kulturnih dobara i kulturne baštine po vrstama u rubrici pravni status zaštite oznakom PP.

Kulturna dobra od lokalnog značaja

Lokalna uprava može sukladno Zakonu o zaštiti kulturnih dobara proglasiti kulturna dobra od lokalnog značaja. Za zahvate na kulturnim dobrima od lokalnog značaja nije obavezno zatražiti posebne uvjete i suglasnosti od strane nadležnog konzervatorskog odjela, ali se preporuča ishoditi stručna mišljenja.

Zaštita kulturnih dobara prostornim planom

Ostali objekti - lokaliteti koji su navedeni u popisu imaju status kulturne baštine i štite se u skladu s odredbama prostornog plana.

Kulturna dobra zaštićena su odredbama Prostornog plana, zajedno sa svojim parcelama i zonama zaštite. Za izgradnju na kontaktnim parcelama određuje se kontrola zahvata putem izdavanja stručnih mišljenja nadležne konzervatorske službe. Kod izrazito eksponiranih lokaliteta određuje se zabrana izgradnje na širem prostoru kulturnog dobra.

Kod provođenja odredbi prostornog plana potrebno je uspostaviti jaču kontrolu županijske službe koja treba pratiti neprimjerene zahvate u prostoru, te usko surađivati s konzervatorskom službom na njihovom tumačenju i provođenju

Detaljno provedenom analizom i valorizacijom povijesnih naselja i prostora određuje se obvezna izrada konzervatorskih podloga za prostorne planove:

- Konzervatorska studija za zaštićenu povijesnu jezgru Grada Novska

Mjere zaštite kulturnih dobara i kulturne baštine po vrstama

Mjere zaštite povijesnog naselja gradskih obilježja

Zone zaštite urbanističko-ambijentalnih i arhitektonskih vrijednosti Grada Novske određene su na temelju povijesno-urbanističkog značaja, elemenata povijesnog razvoja, prostornih karakteristika, tipa naselja, definiranosti prostora, te očuvanosti povijesno građevinskog fonda u slijedeće kategorije:

- A ZONA (zona potpune zaštite povijesne strukture)
- B ZONA (zona djelomične zaštite povijesne strukture)
- C1 - Izgrađena kontaktna zona
- C2 - Krajobrazna kontaktna zona

Detaljne mjere zaštite po pojedinim zonama dane su u tekstu Inventarizacije kulturne baštine.

Zbog vrlo heterogenog stupnja očuvanosti povijesnih struktura u svim zonama zaštite mogu se definirati osnovne smjernice za daljnje planiranje i uređenje povijesne cjeline Novske

- sačuvati i reafirmirati izvornu prostornu koncepciju i matricu urbane jezgre (povijesne komunikacije, građevinski pravac, volumen naselja i tipologiju izgradnje)
- sačuvati i obnoviti originalne povijesne zgrade
- za uklanjanje građevina iz zona zaštite povijesne jezgre potrebno je zatražiti mišljenje nadležnog konzervatorskog odjela

- naglasiti, istaknuti i rekonstruirati elemente povijesno urbanističke matrice koji su izgubljeni (identitet, urbano uređenje, mjerama opreme i uređenja grada istaknuti povijesne elemente razvoja grada)
- umanjiti konfliktne situacije između povijesne i nove arhitekture
- nova rješenja u planiranju naselja temeljiti na osnovnim povijesnim i prirodnim zakonostima razvoja i formiranja grada. Kod novih naselja i dijelova grada slijediti logiku tradicionalnog uređivanja
- poštivati tradicionalno formiranje zgrada: povijesno središte, stambene zone, poslovne zone te izbjeći direktan sudar i prostorni nesklad između navedenih funkcionalnih cjelina
- sačuvati zelene površine i prirodan krajolik; posebno na glavnim ulazima u grad kako bi se postiglo postupno oblikovanje krajolika, sačuvati potoke i rekonstruirati vodotok Novljančice.

Mjere zaštite povijesnih građevina

Sve povijesne građevine navedene u Popisu nepokretnih kulturnih dobara treba sačuvati i obnoviti u skladu s pravilima konzervatorske struke i na temelju uvjeta nadležnoga Konzervatorskog odjela.

Za navedene objekte prije građevinskoga zahvata (izrade projektne dokumentacije) potrebno je provesti istraživanja i izraditi konzervatorsku studiju, a njihov opseg ovisi o vrsti zahvata na objektu. Od općih zahvata obnove predviđaju se metode: konzervacija, rekonstrukcija, restauracija, revitalizacija (oživljavanje), adaptacija (građevna prilagodba), sanacija (popravak), prenamjena i dr. Za napuštene građevine potrebno je iznaći odgovarajuću namjenu koja će biti u skladu s prostornim mogućnostima arhitekture kao i urbanom funkcijom pojedinoga gradskoga prostora (posebno naglašen problem namjene i obnove hotela Knopp) Posebnu pažnju treba posvetiti obnovi pročelja koja sudjeluju u formiranju slike grada, a u slučaju Novske posebno svjedoče o povijesno, stilskom i urbanom razvoju grada. Pročelja su prilikom obnova izgubila izvorne značajke (jednako na istaknutim građevinama javne namjene (zgrada gimnazije, zgrada šumarije, kolodvor, zgrada općine, vatrogasni dom kao i na stambenoj arhitekturi te je potrebno izvesti rekonstrukciju; Vrlo je značajno građevine sagledati i obnoviti zajedno s okolišem i ne dozvoliti izgradnju neprimjerenih novogradnji koje bi narušile ambijent. Također se zbog isticanja povijesnih zgrada predlaže se preoblikovanje postojećih novogradnji.

Mjere zaštite memorijalne baštine

Na području Grada postoji nekoliko spomen obilježja. Predviđa se njihovo očuvanje. Kod postavljanja novih spomen obilježja posvetiti pažnju oblikovanju i ambijentu u koji se unose.

Mjere zaštite etnološke baštine

Mjere zaštite etnološke baštine temelje se na mjerama zaštite ambijentalno urbanističkih vrijednosti povijesne jezgre Novske. Mjere koje se propisuju su slijedeće:

- očuvanje najvrijednijih primjera etnoloških građevina, obnova i prenamjena u skladu s osnovnim prostornim i arhitektonskim obilježjima
- očuvanje izvornog stanja građevina (oblikovanje, materijali, detalji)
- očuvanje ambijenta i okoliša etnološke građevine

Mjere zaštite arheoloških lokaliteta

Obzirom na neistraženost tematskog područja potrebno je u budućnosti prosvesti istraživanja koja prethode arheološkim, te sama arheološka istraživanja :

Zona i lokaliteti zaštićeni kroz prostorni plan podliježu režimu koji zahtijeva da u

postupku ishođenja lokacijske dozvole treba obaviti arheološka istraživanja predmetne zone pod uvjetima koje izdaje nadležni Konzervatorski odjel Uprave za zaštitu kulturne baštine.

Ukoliko se naiđe na arheološke nalaze ili predmete prilikom zemljanih radova (poljodjelskih i sl.), potrebno je obavijestiti Upravu za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu ili najbliži nadležni muzej.

Na arheološkim lokalitetima ne dozvoljava se nova izgradnja, a za sve zahvate, iskope, provođenje infrastrukture treba osigurati arheološki nadzor. Prije radova obvezno je arheološko istraživanje lokaliteta.

Za arheološke lokalitete koji su evidentirani na temelju povremenih nalaza ili su pretpostavljeni mogući nalazi, a postoje orijentaciono utvrđene granice zaštite, ne propisuju se direktivne mjere zaštite. Prije izvođenja zemljanih radova na tim područjima koji prethode građevinskim, potrebno provesti arheološka istraživanja te upozoriti naručitelje radova na moguće nalaze.

U slučaju da se kod izvođenja građevnih radova pojave nalazi, izvoditelj je dužan odmah privremeno obustaviti radove i obavijestiti nadležni konzervatorski odjel.

Mjere zaštite kulturnog krajolika

Potrebno je zadržavanje i očuvanje postojećih elemenata identita naselja, prometnih komunikacija, šumskih i poljodjelskih površina, prirodnih vodotokova, i ostalih vrijednosti u prostoru.

Nalaže se vrlo pažljiv pristup u provođenju novih prometnih sustava, gradnje infrastrukturnih sustava, lociranje odlagališta otpada, izgradnji industrijskih pogona i formiranju novih stambenih i industrijskih.

Preporuke za uređenje vodotoka i prostora u neposrednom kontaktu :

- revitalizacija vodotoka u skladu s prostornim i prirodnim obilježjima;
- izvedba šetnica, biciklističkih i turističkih poučnih staza uz vodotoke, izvedba proširenja za manja odmorišta i vidikovce radi promatranja i fotografiranja.
- obnova mostova i manjih mostovnih prijelaza u skladu s izvornim tradicijskim značajkama

Mjere zaštite parkovne arhitekture

Zakon o zaštiti prirode definira kulturna dobra parkovne arhitekture kao artificijelne prostore koji imaju stilsko kreativnu, kulturno povijesnu ili znanstvenu vrijednost, odlikuju se ljepotom i skladom kompozicije, te znatno doprinose oblikovanju ambijenta.

Temeljni kriteriji za zaštitu i utvrđivanje vrijednosti pojedinog objekta parkovne arhitekture su: očuvanost objekta, povijesno - stilska prepoznatljivost, cjelovitost i izvornost povijesnog prostora vrta, perivoja, drvoreda ili kojeg drugog oblika parkovnog oblikovanja.

Sve navedene elemente pojedinog objekta parkovne arhitekture potrebno je očuvati. Također je potrebno uspostaviti prvobitnu parkovnu kompoziciju tamo gdje je ona narušena (drvoredi uz Zagrebačku, Osječku i ul. K. Tomislava).

Obnovu provoditi na temelju konzervatorskih studija i smjernica.

3.7. Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

Temeljno načelo integralnog pristupa planiranju i uređenju prostora sadrži zaštitu okoliša kao kontinuiranu, i u svim segmentima prisutnu komponentu. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš stoga je prisutno u svim komponentama Urbanističkog

plana uređenja Grada Novske.

Osnovni ciljevi zaštite okoliša su:

- trajno očuvanje izvornosti, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološke stabilnosti
- očuvanje kvaliteta žive i nežive prirode uz racionalno korištenje prirode i njenih dobara
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika, unaprjeđenje stanja okoliša i osiguranje boljih uvjeta života.

Zaštita okoliša postiže se praćenjem, sprečavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš, te poticanjem upotrebe proizvoda i korištenjem proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš. Potrebno je imati uravnotežen odnos zaštite okoliša i gospodarskog razvoja i sprovoditi sanaciju već ugroženih dijelova okoliša.

3.7.1. Zaštita tla

Tlo se onečišćuje i degradira na više načina. Najteži oblik oštećenja tla je trajno oštećenje, u smislu promjene korištenja poljoprivrednog zemljišta za infrastrukturne namjene, izgradnju naselja, odlagališta otpada i slično.

Onečišćuje se, zatim, upotrebom kemijskih sredstava u poljodjelstvu, odlaganjem otpada na legalna ali nesanitarna odlagališta ili divljim odlaganjem u šume, livade, nepročišćenim otpadnim vodama, erozivnim procesima bujičnih vodotokova i poplava, kao i intenzivnom sječom šuma ili obradom zemljišta na vrlo kosim terenima (vinogradi), zatim prometom na cestama koje nemaju riješenu odvodnju s pročišćavanjem površinskih voda koje se ispiru s kolnika, havarijama u eksploataciji i prijevozu nafte i derivata, te drugih kemijskih sredstava.

U svrhu zaštite tala potrebno je poduzeti sljedeće mjere:

- svesti upotrebu kemijskih sredstava na neophodni minimum
- stimulirati ekološku obradu zemlje
- podupirati organsko-biološku poljoprivredu
- graditi kanalizacijsku mrežu sa uređajima za pročišćavanje otpadnih voda
- donijeti preventivne i operativne mjere zaštite

3.7.2. Zaštita voda

Najveći su izvor zagađenja otpadne vode i općenito otpadne tvari, ali ne smije se zanemariti ni drugo kao što je ispiranje zagađenih površina, prometnica, erozija, ispiranja tla, sredstva u poljodjelstvu, gnojišta, prirodna zagađenja i izvanredna zagađenja. Pravilno rješavanje otpadnih voda i drugog otpada iz naselja i gospodarstva s uređajima za pročišćavanje preduvjet je zaštite voda od zagađivanja.

Radi zaštite voda potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- poljoprivrednu proizvodnju prilagoditi ekološkim standardima i normativima,
- sklanjanje otpadnih voda rješavati kontinuirano u svim područjima i objektima na gradskom području, a naročito rješavati odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda na vodozaštitnom području,
- u procesima proizvodnje vršiti predtretmane otpadnih voda, izgraditi uređaj za pročišćavanje kolektivnog i individualnog tipa,
- ukloniti i sanirati nekontrolirana (divlja) odlagališta otpada

- ostvariti skladan i postojan razvoj u kojem neće neracionalno korištenje resursa prostora dovesti do pogoršanja kakvoće voda, zdravlja ljudi i zbog toga do teškoća ili čak zaostajanja samog razvoja.

3.7.3. Zaštita zraka

Sprječavanje nepovoljnih utjecaja na zrak prilikom djelovanja čovjeka u prostoru (i neadekvatnog korištenja prostora) ostvaruje se prvenstveno primjenom planskih mjera (u okvirima namjene površina, režima i provedbenih odredbi ovog Plana), ali i primjenom zakonskih propisa (Zakon o zaštiti zraka od zagađenja - NN 48/95. i Uredbe NN 101/96. i 140/97.) kojima je točno određena dopustiva razina nepovoljnog utjecaja na pojedine temeljne vrijednosti okoliša. Tako se može konstatirati da je namjenskom organizacijom prostora, uz koncentraciju gospodarskih djelatnosti uz područje grada Novske, te uvjetovanje detaljnog rješavanja gospodarskih zona (kada će se ostvariti provedba zaštite kroz izbor djelatnosti, uspostavu zaštitnih zelenih površina i prometno rješenje) postignuta zaštita zraka na područjima koncentracije stanovništva. Putem Planom utvrđene namjene površina i uvjeta zaštite prostora postignuta i zaštita kvalitete zraka. Isto tako, zaštita od prometnog zagađenja zraka postiže se uvođenjem režimskih ograničenja prometa izvedbom zelenih zaštitnih pojaseva te dislokacijom glavnih prometnica izvan naselja.

3.7.4. Zaštita od buke

Na području obuhvata plana su, u skladu s Zakonom o zaštiti od buke i Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave, na vanjskim površinama predviđene slijedeće najviše razine vanjske buke:

Zona buke	Namjena prostora	Najviše dopuštene ocjenske razine buke imisije L_{RAeq} u dB(A)	
		za dan (L_{day})	noć (L_{night})
1.	Zona namijenjena odmoru, oporavku i liječenju	50	40
2.	Zona namijenjena samo stanovanju i boravku	55	40
3.	Zona mješovite, pretežito stambene namjene	55	45
4.	Zona mješovite, pretežito poslovne namjene sa stanovanjem	65	50
5.	Zona gospodarske namjene (proizvodnja, industrija, skladišta, servisi)	– Na granici građevne čestice unutar zone – buka ne smije prelaziti 80 dB(A) – Na granici ove zone buka ne smije prelaziti dopuštene razine zone s kojom graniči	

Razina buke od novoizgrađenih građevina prometne infrastruktura koja uključuje željezničke pruge, državne ceste i županijske ceste u naseljima, a koje dodiruju, odnosno presijecaju zone navedene u tablici treba projektirati i graditi na način da razina buke na granici planiranog koridora prometnice ne prelazi ekvivalentnu razinu buke od 65 dB(A) danju, odnosno 50 dB(A) noću.

Analiza buke cestovnog prometa na području obuhvata ovog plana pokazala je da je glavni izvor buke promet državnom cestom D-47, te promet državnom cestom D-312 i županijskom cestom Ž-3251 kojima se odvija tranzitni promet, a prolaze užim središtem Novske. Buka s ostalih prometnica ne predstavlja značajniju smetnju jer su te prometnice namijenjene lokalnom prometu slabijeg intenziteta.

3.7.5. Mjere posebne zaštite

Mjere posebne zaštite obuhvaćaju:

- mjere sklanjanja ljudi
- mjere zaštite od požara
- mjere zaštite od rušenja
- mjere zaštite od potresa
- mjere zaštite od tehnoloških nesreća

Mjere posebne zaštite predviđene za područje Grada Novske temelje se na odgovarajućim zakonskim i podzakonskim propisima, te na dokumentima Sisačko-moslavačke županije i Grada Novske izrađenim i usvojenim temeljem tih propisa. To su slijedeći zakoni i propisi:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o unutarnjim poslovima,
- Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda,
- Zakon o zaštiti od požara,
- Pravilnik o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u prostornom planiranju i uređenju prostora,
- Pravilnik o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu,
- Pravilnik o tehničkim normativima za skloništa,
- Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije – posebno poglavlje 10.5. Mjere posebne zaštite.